

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

**ARAPÇA KONUŞURLARA TÜRKÇE İSİM-FİİLLERİN ÖĞRETİMİ HAKKINDA
BİR ARAŞTIRMA (ÜRDÜN ÖRNEĞİ)**

Sawsan Abu HANNOUD

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

**ARAPÇA KONUŞURLARA TÜRKÇE İSİM-FİİLLERİN ÖĞRETİMİ HAKKINDA
BİR ARAŞTIRMA (ÜRDÜN ÖRNEĞİ)**

Sawsan Abu HANNOUD

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Sawsan Abu HANNOUD tarafından hazırlanan "Arapça Konuşurlara Türkçe İsim-Fiillerin Öğretimi Hakkında Bir Araştırma" başlıklı bu çalışma, 09.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

[İ m z a]

Prof. Dr. Nurettin DEMİR (Danışman)

[İ m z a]

Prof. Dr. Emine YILMAZ

[İ m z a]

Doç. Dr. İbrahim Ahmet AYDEMİR

[İ m z a]

Doç. Dr. Mevlüt ERDEM

[İ m z a]

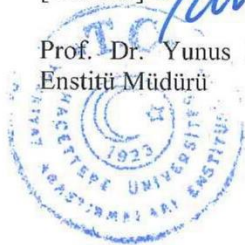
Doç. Dr. Bülent GÜL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

[İ m z a]

Prof. Dr. Yunus KOÇ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için

başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Sawsan Abu HANNOUD

Sevgili Anneme, Babama ve Kardeşlerime İthafen...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Amaç	2
1.2.1. Ana Sorun Tümcesi.....	2
1.2.2. Sayılıtlar	2
1.2.3. Sınırlılıklar	3
1.3. Yöntem.....	4
1.3.1. Araştırmanın Modeli.....	4
1.3.2. Çalışma Grubu	4
1.3.3. Verilerin Toplanması	5
1.3.4. Verilerin Değerlendirilmesi	5
1.4. Ürdün’de Türkçe Öğretimi.....	6
1.4.1. Ürdün Üniversitesi	9
1.4.2. Yermük Üniversitesi	10
1.4.3. Yunus Emre Merkezi	10
2. TÜRKÇEDE VE ARAPÇADA İSİMFİLLER.....	11
2.1. Fiilimsiler	11
2.2. İsimfil	12
2.2.1. -mAk Eki.....	13
2.2.2. -mA Eki.....	13

2.2.3. -(y)İş Eki	14
2.2.4. İsimfiil Eklerin Cümlede Kullanımı	15
2.3. Arapçada Mastar	16
2.4. -mAk, -mA, -(y)İş Eklerinin Arapçada Karşılığı	16
2.4.1. Arapçadan Türkçeye Çevrilen Haberler:	21
2.4.2. Türkçeden Arapçaya Çevrilen Haberler.....	26
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	33
3.1. Bulgular.....	33
3.1.1. İkinci Sınıf.....	33
3.1.2. Üçüncü Sınıf	37
3.1.3. Dördüncü Sınıf:.....	42
3.2. Yorumlar	66
3.2.1. Türkçenin Eklemeli Bir Dil Olmasından Kaynaklanan Hatalar	66
3.2.2. Cümle Yapısından Kaynaklanan Hatalar	72
3.3.3. Cümlelerin Uzun Olmasından Kaynaklanan Hatalar	76
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	78
KAYNAKÇA	81

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. <i>İsimfiil Eklerinin Yerine Çekimli Fiil Eklerin Kullanılması (İkinci Sınıf)</i>	48
Tablo 2. <i>İsimfiil Ekleri İle Diğer Fiilimsi Eklerinin Karıştırılması (İkinci Sınıf)</i>	49
Tablo 3. <i>İsimfiil Eklerinin Yanlış Kullanılması (İkinci Sınıf)</i>	50
Tablo 4. <i>İsimfiil Eklerinin Yerine Çekimli Fiil Eklerin Kullanılması (Üçüncü Sınıf)</i>	52
Tablo 5. <i>İsimfiil Ekleri İle Diğer Fiilimsi Eklerinin Karıştırılması (Üçüncü Sınıf)</i>	54
Tablo 6. <i>İsimfiil Eklerinin Yanlış Kullanılması (Üçüncü Sınıf)</i>	55
Tablo 7. <i>İsimfiil Eklerinin Yerine Çekimli Fiil Eklerin Kullanılması (Dördüncü Sınıf)</i>	59
Tablo 8. <i>İsimfiil Ekleri İle Diğer Fiilimsi Eklerinin Karıştırılması (Dördüncü Sınıf)</i>	60
Tablo 9. <i>İsimfiil Eklerinin Yanlış Kullanılması (Dördüncü Sınıf)</i>	63
Tablo 10. <i>Türkçenin Eklemeli Bir Dil Olmasından Kaynaklanan Hatalar</i>	66
Tablo 11. <i>Türkçenin Eklemeli Bir Dil Olmasından Kaynaklanan Hatalar</i>	70
Tablo 12. <i>Cümle Yapısından Kaynaklanan Hatalar</i>	72

TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca pek çok kişinin yardım ve desteğini gördüm. Onlara teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalışmam boyunca fikir, görüş ve önerilerinden yararlandığım değerli hocam Prof.Dr.Nurettin DEMİR'e sonsuz teşekkür ederim.

Altı yıl önce başlayan Türkçe öğrenimi serüvenimde bana bu dili sevdiren ve hayatımın bir parçası haline getiren değerli hocalarım Mustafa BALCI, Bekir KAYABAŞI, Bağdagül MUSA, Ruhi İNAN, Alpay DOĞAN YILDIZ, Adem İŞÇAN, Oktay YİVİLİ, İbrahim ARIOĞLU ve Mehmet SİDDİK YILDIRIM'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tezimin uygulama kısmında yardımlarını esirgemeyen Amman Yunus Emre Enstitüsünde görevli hocam Selçuk GÜRLER'e, Yermük Üniversitesi Türkçe bölümü hakkında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan öğretim görevlisi Resul ÖZAVŞAR'a teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca bir ağabey gibi manevi desteğini hiçbir zaman benden eksik etmeyen Amman Yunus Emre Müdürü Yunus Emre CANBAY'a en içten teşekkürlerimle.

Hacettepe Üniversitesi TÖMER, Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türk Dili Dersleri Birimi'nde olan Hüseyin GÖÇMENLER'e Tez yazma sürecinde her zaman beni teşvik ettiği ve bana destek olduğu için çok teşekkür ederim.

Tezimi yazarken zaman ayırarak çalışmamı okuyup geri bildirim veren Büşra ESMER'e, memleketimden bir soluk olan Majd HANİ'ye yoğun çalışma tempomda beni yalnız bırakmayan ve her daim destekleyen sevgili ev arkadaşlarım Beyza YILDIRIM, Canan BEYDİLLİ ve Fatma Nur KILIÇ'a sonsuz teşekkürler. Tez yazımım boyunca görüş ve önerilerinden yararlandığım Senem YELOK ve Elif Nur DEMİREL'e teşekkür ederim.

Tezimin uygulama kısmında bana zamanını ayıran Ürdün Üniversitesi Türkçe bölümündeki bütün öğrenci arkadaşlarıma ve hocalarıma da özellikle Bağdagül MUSA hocama teşekkür etmek isterim.

Türkiye'deki 2 yıllık yüksek lisans dönemim boyunca yokluklarında dahi varlığını her daim yanımda hissettiğim, bana her zaman güvenen ve inanan canım aileme, sonsuz teşekkür ederim. En kötü zamanlarımda dahi dik durabilmemi sağladıkları ve hedeflerim doğrultusunda beni teşvik ettikleri için ne kadar teşekkür etsem azdır.

ÖZET

ABU HANNOUD, Sawsan. Arapça Konuşurlara Türkçe İsim-Fiillerin Öğretimi Hakkında Bir Araştırma (Ürdün Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.

Yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili yapılan araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu araştırmalardan biri yabancılara dil bilgisi öğretimidir. Dil bilgisi öğretimi bu alanda tartışmalı konulardan biri sayılmaktadır. Türkçe öğretmenleri, sürekli yabancılara dil bilgisini ne zaman ve nasıl öğretebiliriz gibi sorularla karşılaştıkları için bu konuda zorluk çekebilirler. Yabancı öğrencilerin farklı sebeplerden dolayı bazı dil bilgisi konularını öğrenmesi uzun sürede gerçekleşmektedir. Buna benzer sorunların sebeplerini öğrenebilmek için ilk olarak o sorunlar belirlenmelidir.

Yabancılara Türkçe öğretimi üzerinde çalışılan konulardan biri *isimfiillerdir*. Arap öğrencilere isimfiillerin öğretimi zorluk çekilen bir konu olarak görülmüştür. Çalışmamızın amacı, Arapça konuşurların Türkçe isimfiilleri öğrenirken karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve bu güçlükleri aşmak için çözüm önerileri sunmaktır.

Ürdün Üniversitesi'nde Arap öğrencilerin Türkçe isimfiil eklerini öğrenirken karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma, betimsel modele göre hazırlanmıştır. Ürdün Üniversitesi'nde Arap öğrencilere yapılmış uygulamalarda öğrencilerin hatalarını tahlil ederek öğrencilerin isimfiil öğreniminde karşılaştıkları zorluklar belirlenmiştir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, Arap öğrencilerin Türkçe isimfiil öğrenirken zorlanmalarının en önemli sebebinin, diller arası yapısal farklılıklardan kaynaklandığını ispat etmiştir.

Anahtar Sözcükler: İsimfiil, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçeyi Öğrenen Arap Öğrencilerin Karşılaştığı Zorluklar.

ABSTRACT

The researchs which are made to teach Turkish for foreigners are developing day by day. One of these researchs is teaching Turkish grammar for foreigners. Teaching grammar is counted as one of the controversial issues. Turkish teachers may have difficulty in this topic since they always come across questions like how or when we can teach grammar for foreigners. It requires long time to learn some grammar topics for foreigners because of different causes. To know the causes of these problems, firstly; problems must be identified.

One of the topics which is studied on teaching Turkish for foreigners is verbal nouns. Teaching verbal nouns for Arab students is seen as a compelling topic. Aim of our study is to define difficulties which are experinced by Arab students while learning Turkish verbal nouns and offer solutions to surpass the difficulties.

This research which is made to define Arab student's difficulties while learning Turkish verbal nouns, is designed according to descriptive model. With the practices made at the University of Jordan for Arab Students the difficulties of the students, while learning verbal nouns, are defined through analysing the mistakes of the students.

The findings obtained from the study show that the most important reason why Arab students have difficulty in learning Turkish verbal nouns stems from the interlingual structural differences.

Key words: Verbal nouns, Teaching Turkish as a foreign language, difficulties of Arab students while learning Turkish as a foreign language.

1. GİRİŞ

Dünyada herhangi bir yabancı dili öğrenmenin ve öğretmenin akla gelen ilk sebepleri siyasi ve iktisadi nedenler, eğitim öğretim, iş hayatında rekabet edebilme vs. olarak sıralandırabiliriz. Türkiye son yıllarda farklı alanlarda hızlı gelişmeler kaydetmiştir. Bu gelişmelerden biri de eğitim alanında Türkiye'ye binlerce yabancı öğrencinin gelmesidir. Bu öğrencilerin çoğu Türkçe eğitim veren üniversitelerde eğitim almakta, eğitim amacıyla Türkçe öğrenmektedir. Türkiye, Avrupa ve Asya arasında bulunduğu için dünyanın ticari köprüsü olarak görülmektedir. Bu nedenle Türkiye ekonomisinin gelişmesi de Türkçeye olan ilgiyi arttıran nedenlerden bir başkasıdır.

Türk dili ile Arap dili arasında dillerin birbirlerini karşılıklı etkileme süreci, Türklerin Müslümanlığı kabulünden sonra hızla artmıştır. Günümüzde de bu ilişkiler yoğun olarak devam etmektedir. Tarihi nedenler yanında son yıllarda Ortadoğu'daki siyasi gelişmeler sonucu Türkiye'ye çok sayıda Arapça konuşur gelmiştir ve gelmektedir.

İktisadi, ticari, dini ve kültürel nedenlerle Türkçeye karşı Arapça konuşurları arasında bir ilgi olduğu görülmektedir. Bu nedenle ana dili Arapça olan yabancılara Türkçe öğretimi gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Hatta Araplara Türkçe öğretimi konusunun günümüzde ayrı bir uzmanlık gerektirdiği söylenebilir. Türkçe öğrenmek isteyen Arapça konuşurların sayısı gün geçtikçe artmasına rağmen bu alanda yapılan akademik çalışmaların yeterli olduğu söylenemez.

Türkçede Arapça kelimelerin sayısı çoktur. Fakat Türk dilinin yapısı Arap dilinin yapısından tamamen farklıdır. Bu yüzden ana dili Arapça olan öğrencilerin, Türkçe kelime öğrenmelerinin diğer yabancılara göre daha kolay olduğu varsayılabilir. Ama kelimelerin anlamları değiştiği için, cümle içerisinde kullanılmasında Arapça konuşurlar zorluk çekebilmektedirler.

Ana dili Arapça olan öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken, sık yaptıkları hataların ve hata kaynaklarının araştırılması önemlidir. Bu tezde Arap öğrencilerin isimfiil

eklerini öğrenirken yaptıkları hatalar, Ürdün Üniversitesinde Türkçe öğrenen öğrencilerden elde edilen veriler yardımıyla incelenmeye çalışılacaktır.

1.1. Problem Durumu

Çalışmamız, Arap öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenirken isimfiil konusunda, farklı sebeplerden dolayı zorluklar çektiklerinin fark edilmesinden yola çıkmıştır. Arap öğrencilerin Arapçadan Türkçeye çevirdikleri cümlelerden hata analizi yapılarak öğrencilerin isimfiil konusunda çektikleri zorluklar belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Çalışmamızın amacı, Arapça konuşurların Türkçe isimfiilleri öğrenirken karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve bu güçlükleri aşmak için çözüm önerileri sunmaktır. Arapça konuşurların Türkçe isimfiil yapılarını öğrenirken neden zorlandıkları, diller arası yapısal farklılıklar, ders materyalleri ve uygulamadan kaynaklı güçlükler gibi hususlar göz önünde bulundurularak incelenecektir.

1.2.1. Ana Sorun Tümcəsi

Araştırmamızın ana sorun tümcəsi Ürdün Üniversitesindeki A2, B1, B2 seviyelerindeki öğrencilerin, isimfiil eklerini öğrendikten sonra ekleri anlamamaları, yanlış kullanmaları veya hiç kullanamamalarıdır.

1.2.2. Sayılıtlar

Araştırmada, kullanılmış uygulamadaki Arapça cümlelerin Türkçeye çevrildiği zaman büyük oranda isimfiil olarak çevrileceği sayılmaktadır.

Öğrencilere verilmiş Arapça cümlelerin, Türkçeye çevrildikleri zaman isimfiil eklerini kullanmaları gerektiğini bilmemeleri sayılmaktadır.

1.2.3. Sınırlılıklar

Ana dili Arapça olanların Türkçe öğrenirken yaptıkları hatalar dilin farklı boyutlarına yayılır. Bu durum bizim örneklerimiz için de geçerlidir. Ancak tezin yapılabirliği açısından hataların tamamını burada ele almak mümkün değildir. Bu yüzden çalışmamız Ürdün Üniversitesinde Türkçe bölümündeki öğrencilerin isimfiil eklerinin kullanımıyla sınırlandırılmıştır. Ayrıca araştırılmayı hak eden diğer hata türleri, ister istemez göz ardı edilecektir. Çalışmamız, *-mAk*, *-mA*, *-(y)Iş* eklerini öğrenirken Ürdün’de Türkçe öğrenen öğrencilerin hatalarının incelenmesiyle sınırlandırılacaktır. Ayrıca hataların neden kaynaklandığı konusu; ana dilin etkisi, diller arasındaki yapısal farklar, öğretim materyali eksikliği, yetersiz öğrenme vb. gibi gerekçeleri tartışılmaya çalışılacak, hatalardan kaçınmak için neler yapılabileceği yönünde öneriler sunulacaktır.

Çalışmada kullanılan isimfiillerin belirlenmesi için kullanılan örnek cümleler belli ilkelere göre oluşturulmuştur. Bu ilkeleri kısaca şöyle özetleyebiliriz;

Yabancılara Türkçe öğretim kitaplarından Ankara TÖMER, Gazi TÖMER ve Yunus Emre Enstitüsünün kitapları incelenmiştir. Bazı cümleler Ankara TÖMER’in kitaplarından Arapçaya çevrilip uygulamada kullanılmıştır. Cümleleri hazırladıktan sonra Ürdün’de, Türkçe Bölümünde dil bilgisi öğreten Bağdagül MUSA ve Ürdün’deki Yunus Emre Enstitüsü’nde Selçuk Gürler’e gönderilmiştir. Bu alanda çalışan hocalar cümlelerin seviyelerine ve cümledeki isimfiillerin uygun şekilde kullanımlarına bakmıştır. Bundan sonra bu cümlelerin yardımıyla ön uygulama yapılmıştır; Türkçe öğrenen birkaç Arap öğrenciden hazırlanmış cümleleri Arapçadan Türkçeye sözlü olarak çevirmeleri istenmiş, daha sonra uygun görülmüş cümleler tezde kullanılmak üzere benimsenmiştir.

Cümleler, üç farklı isimfiil ekini temsil edecek biçimde farklı eklerle ve yapılaraya göre hazırlanmıştır. Genel olarak kısa cümleler tercih edilmiştir. Bazı cümleler yapı olarak

tekrarlanmıştır. Yirmi kısa cümlede öğrencilerin karşılaştığı zorlukların tam olarak neden kaynaklandığının rahatlıkla bulunabileceği düşünülmüştür. Cümlelerdeki farklı yapılar bu şekilde gösterilebilir;

İkinci sınıftaki öğrencilere verilen cümlelerde, isimfiil ekleri *-mAk+için/ -mAk+-DAn/ -mA+iyelik eki/ -mA+belirtme eki/ -mA+yönelme durum eki/ -mA+ rağmen/ -mA+iyelik eki+iste-/ -(y)Iş+iyelik eki.*

Üçüncü sınıftakilere verilen cümlelerde *-mAk+için/ -mAk+-DAn+başka/ -mAk+amacı+ile/ -mAk+gerek (lazım)/ -mA/-(y)Iş+iyelik eki/ -mA/-(y)Iş+iyelik eki+-DAn/ -mA+iyelik eki+için/-mA+iyelik eki+gerek (lazım)/ -mA+yönelme durum eki/-(y)Iş+iyelik eki.*

Dördüncü sınıftakilere verilen cümlelerde; *-mAk+için/ -mAk+-DAn/ -mAk+gerek (lazım)/ -mAk+üzere/ -mAk+yherine/ -mAk mümkün/ -mA/-(y)Iş+iyelik eki/ -mA/-(y)Iş+yönelme durum eki -mA/-(y)Iş+olumsuz eki+rağmen/ -(y)Iş+belirtme eki/ -(y)Iş+iyelik eki* şekillerde bulunmuştur.

1.3. Yöntem

1.3.1. Araştırmanın Modeli

Ürdün Üniversitesinde Arap öğrencilerin Türkçe isimfiil eklerini öğrenirken karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma, betimsel modele göre hazırlanmıştır.

1.3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ürdün Üniversitesi, Türkçe bölümünün ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıftaki 60 öğrenci oluşturmaktadır. Bu sınıftaki öğrenciler A2, B1 ve B2 seviyesinde bulunmaktadırlar. İsimfiil ekleri A2 seviyesinden itibaren öğretilmeye başlandığı için, bu öğrenciler çalışma grubu olarak tercih edilmiştir. Bu araştırma, ikinci sınıftan 20, üçüncü sınıftan 20 ve dördüncü sınıftan 20 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ürdün

Üniversitesinde bu yıl (2016) Türkçe öğrenenlerin sayısı; birinci sınıfta 90, ikinci sınıfta 40, üçüncü sınıfta 38, dördüncü sınıfta 46 öğrencidir. Bu sebepten bizim çalışmamız, bölümdeki öğrencilerin sayısının yaklaşık yarısının üzerinde uygulanmıştır. Türkçe, Ürdün’de, sadece Ürdün Üniversitesinde dört senede ve lisans seviyesinde verilmektedir. Bu nedenle çalışmamız adı geçen bölümle sınırlandırılmıştır. Arapça konuşulan ülkelerin tamamından derlenecek verilerle yapılacak bir çalışma şüphesiz daha da yararlı olacaktır. Ancak böyle bir girişim, bir ön inceleme sayılabilecek tezimizin sınırlarını aşmaktadır.

1.3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında Arap öğrencilerden cümlelerin Türkçe ve Arapça cümlelere ait verilerin toplanması için Ürdün’e, Amman’a, Ürdün Üniversitesine gidilmiştir. Öğrencilerin seviyeleri göz önünde bulundurularak, her sınıfa yirmi farklı cümle olmak üzere toplam üç sınıfa altmış farklı cümle verilmiştir. Bu cümleler, yukarıda da işaret edildiği gibi öğrencilerin okudukları sınıflar dikkate alınarak öğrenmiş olmaları beklenen yapıları içermektedir. Öğrenciler gelişigüzel seçilmiş, ilgili kurda Türkçe öğreniyor olmaları seçilmeleri için yeterli görülmüştür. Öğrencilerden kendilerine verilen Arapça yirmi cümleyi Türkçe tercüme etmeleri istenmiştir. Çeviri sırasında yönlendirmeden kaçınmak amacıyla isimfiil kullanımıyla ilgili bir bilgi verilmemiştir. Elbette aynı ifadeyi farklı biçimlerde dile getirmek mümkündür. Ancak örnek cümleler hazırlanırken, öğrencilere fark ettirilmeden en doğru çevirinin isimfiil kullanılarak yapılabileceği cümleler alınmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Türkçede isimfiil olarak karşılığı bulunan Arapça mastar kelimeler verilerek örnek almalarına dikkat edilmiştir. Kendilerine örnek cümlelerin verildiği öğrencilerin tamamı cümleleri çevirmemiştir. Yine beklenen çeviriye uygun veya daha başka bir ifade ile doğru çeviri yapanların cümleleri değerlendirme dışı tutulmuştur.

1.3.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında, Arap öğrencilerin yapmış oldukları tercümelerin hataları sınıflandırılmıştır. Aşağıda bulunan ana bölümde göreceğimiz gibi, farklı bir ekin

kullanımı, başka bir yapının kullanımı, tamamen yanlış çeviri gibi çok farklı hata türlerinin de olduğu görülmüştür. Öğrencinin kendisine verilen Arapça cümleyi anlamaması dışında olan hatalar göz önünde bulundurularak analiz yapılmıştır. Hatalar belli gruplarda toplanmıştır. Hata türlerinde sınıflar arasında bir araştırmanın sonuçlarını etkileyecek bir ayırım olmadığı görülmüştür. Bu nedenle hangi sınıfın ne tür hatalar yaptığı konusu ayrı bir değerlendirme ölçütü olarak alınmamıştır. Belli gruplarda bir araya getirilen hatalar analiz yapılmış ve konu tartışılmıştır.

1.4. Ürdün’de Türkçe Öğretimi

Ürdün’de Türkçe üç kurumda öğretilmektedir: Ürdün Üniversitesi, Yermük Üniversitesi ve Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi. Diğer kurumlarda Türkçe düzenli olarak verilmez; Amman Modern Dil Merkezi, Ürdün Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda seçmeli Türkçe dersi veren ve genel olarak yabancı dil öğreten merkezler gibidir. Âl Elbeyit Üniversitesinde Türkçe üç saatlik bir seçmeli ders olarak sunulmaktadır.

Ürdün’de Türkçeyi öğrenen kişilerin sayısı artmaktadır. Ruhi İnan’ın¹ ve Mustafa Öztürk’ün², 18 Aralık 2015 yayımlanan, *Değişkenler Açısından Araplara Türkçe Öğretimi (Ürdün-Mısır) Örneği* adlı makalesinde, Ürdün’deki Türkçe öğrencilerin sayısı şu şekilde belirtilmiştir (2015: 377-392);

	Türkçe Öğretimi Yapılan Kurum/Kuruluş	Yaklaşık Öğr. Sayısı
1	Ürdün Üniversitesi (Amman)	220
2	Yermük Üniversitesi (İrbid) (Yan Alan)	300
3	Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi	42

¹ Ürdün Üniversitesi, Türkçe bölümünde 2012 yılından beri Türkçe öğretim görevlisidir.

² Mısır’da iki buçuk sene Türkçe öğretmiştir.

4	Amman Modern Dil Merkezi	12
5	Ürdün Eğitim Bakanlığına bağlı Ortaokullarda Seçmeli Türkçe Dersi	2100
		Toplam: 2674

Ürdün’de Türkçe öğrenen bu 2674 öğrencinin Türkçeyi öğrenme motivasyonu, Türkçeye karşı tavırları ve Türkçede sevdikleri yönler farklıdır. İnan ve Öztürk makalelerinde, anket yoluyla Ürdün’de elli öğrenciye şu soruları sormuşlardır: “Neden Türkçe öğrenmeyi tercih ettiniz?”, “Sizce Türkçe kolay bir dil midir yoksa zor bir dil midir?”, “Türkçeyi tam olarak öğrendikten sonra ne yapmak istiyorsunuz?”, “Türkçenin en çok hangi yönünü seviyorsunuz?”. Bu soruların cevapları şu şekilde gösterilebilir;

Neden Türkçe Öğrenmeyi tercih ettiniz?	Seçen Öğrencilerinin sayısı
Daha kolay iş bulmak için	22
Türkleri ve Türk kültürünü sevdiğim için	12
Ortak bir tarih ve kültürümüz olduğu için	10
Türk dizilerini ve müziklerini sevdiği için	6

Sizce Türkçe Kolay bir dil midir yoksa zor bir dil midir?	Seçen Öğrencilerinin sayısı
Çok zor	3
Zor	18
Orta	22

Kolay	7
-------	---

Türkçeyi tam olarak öğrendikten sonra ne yapmak istiyorsunuz?	Seçen Öğrencilerinin sayısı
Türkiye'ye seyahat edeceğim	8
Türkiye'ye yerleşeceğim	1
Türkçeyi kullanabileceğim uygun bir iş arayacağım	41
Türkçe ile ilgili gelecekte bir planım yok	0

Türkçenin en çok hangi yönünü seviyorsunuz?	Seçen Öğrencilerinin sayısı
Türkçede Arapçayla ortak çok sayıda kelime bulunması	35
Türkçenin çok kolay bir dil olması	4
Türkçe konuşarak yeni arkadaşlıklar edinmeyi	3

Yukarıdaki soruların cevaplarına bakılınca, Ürdün'deki Türkçe öğrencilerinin Türkçe öğrenmesinde en etkili nedenin uygun bir iş bulmak olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin Türkçeyi zor bulmadıkları anlaşılmaktadır. Bunun yanında Türkçede Arapça kökenli çok sayıda kelime bulunması da Türkçenin öğrenilmesine zevk ve kolaylık kattığı görülmektedir.

1.4.1. Ürdün Üniversitesi

Ürdün Üniversitesinde, Türkçe Bölümü Asya Dilleri Bölümüne bağlı bir Anabilim Dalı olarak 2009 yılında eylül ayında açılmıştır. Ürdün Üniversitesinde Türkçe, Yabancı Diller Fakültesi Asya Dilleri Bölümüne bağlı “Türkçe-İngilizce Şubesi” adı altında öğretilmektedir. Bölüm aslında anadal Türkçe, anadal İngilizce olmak üzere çift dallı bir eğitim vermektedir. Toplam 144 saatlik dersin 60 saati Türkçeye, 36 saati İngilizceye, geri kalanı ise ortak fakülte ve üniversite derslerine ayrılmaktadır. İlk sene 18 öğrenci öğrenime başladığı bölümde 2015-2016 öğretim yılında 214 öğrenci (birinci sınıf 90, ikinci sınıf 40, üçüncü sınıf 38, dördüncü sınıf 46) eğitim almaktadır.

Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplar şunlardır: *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1, 2* (Ankara Üniversitesi Tömer), *Yabancılar İçin Türkçe 1* (Gazi Üniversitesi Tömer), Yunus Emre Enstitüsü *Türkçe Öğretim Seti A1,A2 Ders Kitabı* (Ankara, 2014), Yunus Emre Enstitüsü *Türkçe Öğretim Seti A1,A2 Çalışma Kitabı* (Ankara, 2014), Yunus Emre Enstitüsü *Türkçe Öğretim Seti A1,A2 Ders Kitabı* (Ankara, 2015), Yunus Emre Enstitüsü *Türkçe Öğretim Seti A1,A2 Çalışma Kitabı* (Ankara, 2015). Şu anda Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim seti Türkçe öğretiminde temel alınan kitap durumundadır.

Öğrenciler, birinci sınıfta A1, ikinci sınıfta A2, üçüncü sınıfta B1, dördüncü sınıfta B2 seviyesini tamamlamaktadırlar. Türkçe seçmeli ders olarak haftada üç saat olmak üzere üç farklı sınıfta; Türkçe 1 Türkçe 2 ve Türkçe 3 biçiminde verilmektedir. Bu üç dersten sonra öğrenci A1 seviyesine ulaşabilmektedir.

Ürdün ile Türk Üniversiteleri arasındaki Mevlâna ve Erasmus programları gibi *öğrenci değişim* programları vardır. 28 öğrenci bu programlardan faydalanmıştır. Bu programlara her sene başvurulabilmektedir. Ürdün Üniversitesinde Türkçeyi verimli ve güçlü bir şekilde öğretmek amacıyla Türkçe bölümünün gelecekte müstakil bir bölüm olması hedeflenmektedir.

Ürdün Üniversitesi, Türkçe bölümü öğretim üyelerinden biri olan Bağdagül Musa'nın çalıştığı kurum ile ilgili görüşleri şöyledir. “Ürdün Üniversitesinde 5 yıldır Türkçe

öğretmekteyim. Arapça Türkçeden farklı bir yapıya ve cümle dizilişine sahiptir. Bu sebeple Türkçe öğrenmek Arap öğrenciler için kolay değildir. Buna rağmen mezunlarımız arasında çok iyi derecede Türkçe öğrenmiş öğrencilerimiz vardır. Türkçeyi İngilizceyle birlikte öğrendikleri göz önünde bulundurulursa bunun büyük bir başarı olduğunu itiraf etmek gerekir. Öğrencilerin Türkçeye karşı ilgilerinin çok büyük olduğunu ve bu ilginin giderek arttığını söylemek mümkündür.” (2016).

1.4.2. Yermük Üniversitesi

Yermük Üniversitesindeki Türkçe öğretimi yan dal ve seçmeli ders olarak verilmektedir. Yan dalda bulunan dersler; *Türkçeden Arapçaya Çeviri, Metinler ve Araştırmalar 1, Metinler ve Araştırmalar 2, Türk Diline Giriş, Gramer, Türk Edebiyatı Tarihi ve Konuşma dersleridir*. Seçmeli ders olarak ise, sadece *Türkçe 1* dersi verilmektedir (2015-2016).

1.4.3. Yunus Emre Merkezi

Amman Türk Kültür Merkezi, 2012 yılında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı tarafından açılmıştır. Merkezde verilen derslerin yanı sıra Ürdün’de 5 özel okulda da seçmeli Türkçe dersi verilmektedir. Bu okullarda bugüne kadar iki binden fazla öğrenci Türkçe öğrenmiştir. Yunus Emre Kültür Merkezinde 2011 yılında 144; 2012 yılında 281; 2013 yılında 514; 2014 yılında 368; ve 2015 yılında 450 öğrenci olmak üzere toplam 1757 öğrenci Türkçe öğrenmiştir. Merkezde Türkçe 12 farklı seviyede verilmektedir. Her sınıfta en az 8 öğrenci, en çok 16 öğrenci bulunmakta, bir kurs 72 saatten oluşmaktadır. Bir haftada 8 saat ders verilmekte, bir kurs 9 hafta devam etmektedir. Öğrenci tarafından en çok istenilen seviye A1.1 seviyesidir. Merkezde çalışan hocalar Türk vatandaşıdır. Türkçe öğretirken kullanılmış kitaplar; *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe* ve *Yedi İklim Türkçe* kitaplarıdır. Merkezde konuşma dersleri ve çocuklar için Türkçe dersleri de verilmektedir.³

---

³ Ürdün’deki Yunus Emre merkezinde, Selçuk Gürler hocanın yardımıyla bu bilgilere ulaşılabilmektedir.

2. TÜRKÇEDE VE ARAPÇADA İSİMFİLLER

2.1. Fiilimsiler

Fiilimsi kelimesinin <fiil+msi> şeklinde türetildiği görülmektedir. -msi eki Türkçede benzerlik ve gibilik ifade eden isimden isim yapma eklerinden biridir. Anlam olarak fiile benzeyen veya fiil gibi davranan bir kelime demektir. Fiilden türetilen ve bazı fiisel özelliklerini devam ettiren isimlere fiilimsiler denir. Fiilimsiler, isimfiil, sıfatfiil ve zarffiil şeklinde üç bölümden oluşmaktadır.

Fiilimsileri; Karaağaç, *eylemsi* (2013: 449); Gencan, *eylemsiler* (1979: 379); Özlem Deniz Yılmaz *eylemlik* (2009: 52); Korkmaz, *çekimsiz fiiller* (2009: 463). Banguoğlu, *yatık fiiller* olarak adlandırmışlardır (1995: 419).

Fiilimsilerin adları dil bilimciler arasında farklı olmasına rağmen fiilimsinin tanımları yakındır. Tanımlarda fiilimsilerin şekil bilgisinden ve cümlede bulunduğu görevlerinden bahsedilmiştir. “Eylemsiler, eylemden türetilmiş adlardır; cümlenin, yani kip ve zaman bildiren ad-eylemler, eylem adları ve onların çekimli biçimlerinden doğan zarf-eylemlerdir.” (Karaağaç 2013:449). “Eylemden türedikleri halde ad, sıfat, bağlaç görevlerinde de kullanılan ve yan önerme kuran çifte görevli sözcüklere EYLEMSİ denir.” (Gencan 1979: 379). “Fiilin isimleşmiş şekilleri sayılan yatık fiiller fiil kişi ekleri almazlar (fakat ad olarak iyelik ekleri alanları vardır) ve ancak tamamlanmamış bir yargıya yüklem olurlar. Bitmemiş fiil adını da buradan alırlar.” (Banguoğlu 1995: 419). Bu tanımlar şöyle özetlenebilir; *fiilimsiler*, fiilin adları eylemden türetilmiş adlardır. Hem ad hem de fiil özelliklerine sahiptir. Cümlede yüklem, ad, sıfat ve bağlaç görevinde bulunabilir ve yan önermeler de oluşturabilir.

Fiilimsi eklerinin, yeni kavram ortaya çıkartmaması ve türetildiği fiilin mahiyetini kaybetmemesi, fiilimsilerle diğer yapım ekleri arasındaki temel farktır. Fiilimsi eklerinin

türettiği kelimeler, kalıplaşmış kelimeler dışında, sözlüklerde mevcut olamazlar. Yapım ekleri ile türetilen kelimeler ise müstakil bir hüviyete sahip olabilmektedir.

2.2. İsimfiil

İsimfiil, Arapça *ism* ve *fi'l* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmaktadır. Türkçede eylemin adı anlamındadır. Türkçede, *-mAk*, *-mA*, *-(y)Iş* ile biten kelimelere isimfiil denmektedir. İsimfiil, fiildeki hareketi, kılışı, oluşu, tarzı adlandıran bir kelime olmaktadır.

İsimfiili, Korkmaz, *Ad-fiiller* (2009:864); Karaağaç, *Eylem adı* (2013:454); Ergin, *Fiil İsimleri* (2013: 185); Gencan, *Adeylemler* (1979:379); Banguoğlu, *Adfiiller* (1995: 420); Demir, Yılmaz *isimfiil* (2012: 242); Atabay, Özel, Kutluk *Eylemlikler* (2003:226); Keskin, *İsimfiil* (2004: 181). Karahan *İsimfiil* (2014: 55) olarak adlandırmışlardır. İsimfiil tanımı ise Türkçe dil bilgisi kitaplarında büyük oranda aynıdır (Korkmaz 2009: 864; Banguoğlu 1995: 420; Erkul 2004: 181; Atabay, Özel, Kutluk 2003: 226; Bayraktar 2004: 7). Bu tanımlar şöyle özetlenebilir; *-mAk*, *-mA*, *-(y)Iş* ekleri fiil köküne getirilerek türetilir. Cümlede ad muamelesi görürler. Fiili adlandırır ve fiildeki oluşu, tarzı, kılışı, hareketi ve olayı bildirirler.

İsimfiiller, cümlede özne, nesne, tümleç, zarf, yer tamlayıcısı ve yüklem (ekeylem olarak) olurlar. Durum, çokluk ve iyelik eki alırlar. İlgeçler ile işlenebilirler. Tamlayan ve tamlanan, *-mAk* eki hariç, olabilirler. Fiil gibi olumsuzluk eki de alırlar. İsimfiiller kişi kavramı taşımadığı için fiil çekimleri ile bulunmazlar. İsimfiiller cümlede farklı eklerle beraber zarffiil işini de görebilirler. “Bazı isim-fiiller nihâi fiil, bazıları da bulunma (locatif) ve eşitlik (equatif) hâli ile zarf-fiil olarak kullanılmaktadırlar.” (Ersan 1993: 233). Örneğin; *gözleri kıpırdamaksızın beni izledi* cümlesinde *-mAk* eki *-sIzIn* ile birlikte isimfiil kelimeleri zarffiile dönüştürür.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler, sadece üç isimfiil eki olmasına rağmen, ekleri öğrenirken yanlış kullanmaktalar veya anlamamaktadırlar. Bunun esas sebebi, bu eklerin aralarındaki ince anlam ve kullanım farklılıklarıdır. Dolayısıyla burada Türkçe

öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlara geçmeden önce kısaca isimfiil eklerinden bahsedilmesi uygun olacaktır.

2.2.1. -mAk Eki

-*mAk* eki, fiile eklendiği zaman fiilin mastarını oluşturur. Fiilden ayrılınca geride fiilin kökü veya gövdesi kalır. *Gel-mek*, *al-mak*, *çık-mak* gibi. Fiilimsi eklerinin en yaygın kullanılanıdır. -*mAk* eki, “fiildeki soyut oluş ve kılışları adlandıran, onları ad durumuna getiren bir ektir.” (Korkmaz: 2009: 864).

2.2.2. -mA Eki

-*mA* eki genelleme ve fiildeki kılışın, oluşun veya durumun ismini bildirmektedir. “-*mAk*'lı biçim, oluş, kılış ve durum bildiren bütün fiillerin hareket hâlindeki adları olduğu yani bir hareketi gösterdiği hâlde, -*mA* 'lı ad-fiil bu hareketi canlandırmaz.” (Korkmaz 2009: 882). -*mA* eki, bütün fiillerin tabanlarına (*i-* fiili hariç) eklenebilir. -*mAk* ekinin yönelme ve yükleme hali ile kullanılması gerektiğinde *k* sesinin telaffuzundan kaynaklanan bazı zorluklardan dolayı zamanla bu ekin yerine -*mA* eki tercih edilmiştir ve bu sebepten dolayı -*mA* ekine *hafif mastar* denir (Banguoğlu 1995: 421).

Arap harfleriyle oluşan yazı geleneğinde ك ve غ ile yazılan imlâ oturduğundan -*mAĞA* ve -*mAĞI* örneklerine rastlamak mümkündür. Latin harflerinin kabulünden sonraki metinlerde de “kalmağa” ve “kalmağı” gibi yazım şekillerine rastlamak mümkündür. Latin harfli imlâ oturduktan sonra “kalmaya” ve “kalmayı” gibi şekiller hâkim olmuştur. -*mAk* ve -*mA* eklerinin yönelme ve yükleme hâlleri Latin harfleri ile son şeklini almıştır. Banguoğlu bu durumu şu şekilde anlatmıştır: “Gerçekte Eski Türkçeden Eski Osmanlıcadan beri fiilin adını (mastar) yapan -mek eki çekim halinde iki sesli arasında kalıp süreklileşen son damak sesini düşürerek (hafif mastar) yapan -me haline gelmiştir: Yağmur yağ-mağ-a başladı. Süreklileşme olmayan kullanışlarda ise -mek adfiilleri (sakil mastar) kısmen kalmıştır. Eski

harflerle meğ- -mağ- yazılışı sonuna kadar devam etmiştir: ağla-mağ-ı > ağla-may-ı, gör-meğ-e > gör-mey-e” (1995: 264).

2.2.3. -(y)Iş Eki

İsimfiil eklerinden -(y)Iş eki fiilin tarzını en çok bildirebilen ektir. Banguoğlu, -(y)Iş’lı adları *tarz adları* diye adlandırmıştı (1995: 261). -(y)Iş eki, fiilin oluşunu ve kılışını da diğer isimfiil ekleri gibi gösterir. *mA* eki (y)Iş ekine çok benzer, fakat-(y)Iş eki -*mA* ekine göre daha az kullanılır ve -(y)Iş eki bütün fiil gövdelerine -*Iş*, -*Uş* ile biten fiillere ve *i-filine* eklendiği gibi eklenemez.

2.2.4. İsimfiil Eklerin Cümlede Kullanımı

-mAk, -mA, (y)Iş ekleri cümlede isim muamelesi görürler. Yüklem, özne, nesne vb. görevinde bulunabilirler. Örneğin: *Başarının yarısı inanmaktır* (yüklem). *Her gün aynı tartışma oluyor* (özne). *para kazanmayı çok seviyor* (nesne). İsimfiil ekleri cümlede isim muamelesi görmelerine rağmen bütün edatlar, ekler ve cümle yapıları ile aynı kullanımda bulunmayabilirler. Örneğin; *rağmen* edatı sadece -mA+ iyelik eki ile beraber kullanılabilir. *Sabahtan beri hiç bir şeyi yemememe rağmen şu an aç değilim* cümlesindeki gibi olabilir ama diğer isimfiil ekleri ile olamaz. Aynı zamanda başka edatla üç isimfiil eki bir edatla kullanılabilir. Mesela, *için* edatı; *deliksiz uyku uyumak için yatmadan önce yemek yeme!* (-mAk+için). *Kitabı daha iyi anlaması için önce özetini okudu* (-mA+iyelik eki+için). *Oysa Agavni'nin müşterisini bırakıp gitmesi ve sonradan gelen Ahu'nun bir iki saatlik duruşu için dahi başkaca ücret verilmiş bulunması üzerine, Hulusi Efendi'den, en çok bir yatak parası alınması gerekirdi* (-(y)Iş+iyelik eki+için) (Efendi, 2004: 126). -mAk eki; ilgi eki, belirtme eki ve yönelme durum eki ile kullanılamaz. -mA eki ve -(y)Iş ekleri ise kullanılabilirler. *Para kazanmayı çok seviyor* (-mA+-I). *Türkiye'de bulunmamın sebebini anlattım* (-mA+iyelik eki+-In). *Türkiye'ye okumaya geldim* (-mA+-A). *Onun dış görünüşünü beğendim* (-(y)Iş+-I). *Yürüyüşün sonunda seni bekleyeceğim* (-(y)Iş+-I). *Gülüşe bak!* (-(y)Iş+-A) cümlelerinde gibi.

İsimfiil ekleri kalıcı ad oluşturabilirler. *Çakmak, dondurma, alışveriş* gibi. Bu konuda -mA isimfiil ekinin önceki adlarla birlikte deyimleşmiş adlar oluşturduğu söylenmektedir. *Yol gösterme, gözünden düşme, başından atma* gibi. Cumhuriyet dönemindeki kelime Türkçeleştirme çalışmalarında, -mA eki fiilleri adlaştırmak amacıyla çok kullanılmıştır. Bu kelimeler arasında Türkçeleşmiş Arapça kelimeler vardır; *çelişme* (tenakuz تَنَاقُض), *çıkarma* (tarh طَرْح , ihraç إِخْرَاج), *yükleme* (tahmil تَحْمِيل) gibi kelimeler (Korkmaz 2009: 884). Burada dikkati çeken durum, Arapça mastar kelimelerin Türkçeleştirildiği zaman isimfiil (mastar) eki olarak Türkçeleşmesidir.

İsimfiil ekleri, Türkçede çok önemli rol oynamaktadır. Cümlede her ekin, edatlarla ve eklerle farklı durumda kullanımı mevcuttur. Bu -mAk, -mA ve -(y)Iş ekleri arasındaki

kullanım farklılıkları, yabancıların isimfiil eklerini öğrenirken karşılaşılabilecekleri sıkıntılardan biridir. Gelecek kısımlarda bu sıkıntıdan dolayı isimfiil eklerini doğru bir şekilde kullanamayan öğrenciler olduğu ispatlanacaktır.

2.3. Arapçada Mastar

Arapçada isimfiiller çoğu zaman مصدر (mastar) ile karşılanır. Mastar, zaman bildirmeyen, olayın veya fiilin adı olan kelimelerdir. Arap dilinin önemli uzmanlarından Al-Haşimî mastar'ı “bir olayı zamana bağlı olmadan anlatan ve bütün türetmelerin esası olan kelime” olarak tanımlar (1953: 302). Arapçada mastar altı kısma ayrılır; *mastar sarîh* مصدر صريح, *mastar mu'awwal* مصدر مؤول, *mastar mîmî* مصدر ميمي, *mastar sînâi* مصدر صناعي, *mastar marra* مصدر مره ve *mastar hey'eh* مصدر هينه. *Mastar sarîh* iki temel sınıfa ayrılır; *sûlasi* (üç harfli) ve *mezid* (dört, beş ve altı harfli). Örneğin; üçlü harf fiilden türetilmiş mastarlar *خزن*, *أعب*, *سؤال* gibi. *Mezîd* fiil, *إخراج*, *اختلاف*, *استغفار* gibi. Mastar *Mu'awwal*, *harf nasîb*'dan (أن، ما، كي) sonra *cümle fîliyye* (fiil cümlesi) ya da *cümle ismiyye* (isim cümlesi) ile beraber olan kalıba denir. Örneğin; *أن تساعد الناس شيء جميل* yani *İnsanlara yardım etmek güzel bir şey* burada *yardım etmek* fiili Arapçada *mastar mu'awwal*, *Harf nasîb+cümle fîliyye* (أن+تساعد) şeklinde bulunmuştur. (Arapçada *mastar sarîh* ve *masar mu'awwal* kelimeye aynı anlamı verir, sadece çekim biçimi farklıdır.). *Mastar mîmî*, *mim* (م) harfi ile başlayan mastara denir. Örneğin; *مرجع* dönüş demek, *mastar mîmîdir*. *Mastar sînâi*, *iyye* (ية) iki harfi ile biten mastara denir. Örneğin; *إنسانية* insanlık, *مسؤولية* sorumluluk ve *فاعلية* faillik demek. *Mastar marra*, bir fiilin bir kere olduğunu gösteren mastardır. Örneğin; *جلسة* bir oturum, *تشيحة* bir kere tesbih, *نظرة* bir bakış. *Mastar hey'eh*, fiilin tarzını, olayı ve özelliği vasf eden, *فعلة* vezninde mastara denir. Örneğin; *يؤريؤش* yürüyüş, *ضحكة* gülüş, *جلسة* oturuş.

2.4. -mAk, -mA, -(y)İş Eklerinin Arapçada Karşılığı

Arapça on iki bilim alanından oluşur; ilmü-l lugah (dil bilim), ilmü-l sarf (çekim bilimi), ilmü-l nahv (cümle dizimi), ilmü-l ma'âni, ilmü-l beyan, ilmü-l bedî, ilmü-l aruz, ilmü-l kavafi (belagat bilimi), ilmü kavanîn-i l kitabe (yazı bilimi), ilmü kavanîn-i l kiraâ (okuma

bilimi), ilmü-l resayil ve l hutab (hitabet bilimi), ilmü-l muhadarat ve ilmü-l tarihtir (tarih bilimi) (Şuabî, 1990:24). İlmü-l sarf, kelimenin aslı, kökü, değişiklikleri ve şekilleri ile ilgilenir. “Sarf, istenilen manâyı elde etmek için kelimenin aldığı çeşitli şekillerden bahseden bilgi dalıdır.” (Akdağ 1997: 37). Arapçada kelimenin sarfı değişikçe yeni kelimeler türetilir ve böylece Arapçayı sürekli zenginleştirir. Arapça ve Türkçe *mastarın* büyük oranda anlamı iki dilde yakındır. Türkçe, sondan eklemeli dil yapısında olduğundan Türkçenin isimfiil ekleri arasında anlamsal olarak ince farklar bulunmaktadır. Bükümlü bir yapıya sahip olan Arapçada ise, bu anlamsal farklar kelimenin *mastarında* bulunmaz. Türkçe kelimeler sondan aldığı eklerle türetilirken Arapçada bu işlev kelimenin asıl anlamı, hareketi, cümledeki yeri veya diğer unsurlar yoluyla sağlanır. Türkçede iki veya üç ek, Arapçada bir tane zarf türü, fiil, edat vb. altında bulunabilir. Örneğin; Arapçada Türkçedeki *-miş Duyulan Geçmiş Zaman, Rivayet Birleşik Zaman, Hikâye Birleşik Zaman* eklerinin yerine ya fiil kullanılır ya da hiç kullanılmaz. Araplar, görmedikleri veya şahit olmadıkları bir olaydan bahsetmek istiyorlarsa cümlenin başına “diyor, söylüyor, dedi, gördü” gibi fiiller koyup anlatmaya devam ederler. Ya da doğrudan fiili kullanarak anlatma yolunu tercih ederler. Yani Türkçede bir tane ek, Arapçada ya başka bir fiil ile anlatılır ya da hiç bir şey kullanılmaz.

Türkçe isimfiil eklerinin, Arapçadaki karşılıklarına bakılacak olursa; bu ekler çoğu zaman Arapçadaki *mastarların* çeşitlerinde bulunur. Türkçede *mastar* üç ekle anlatılırken Arapçada altı çeşit *mastardan* ziyade her fiilin kökündeki harfin sayısına göre çekimlenip *mastar* anlatılır. İsimfiil eklerin çoğu zaman Arapçadaki *mastar türlerinden* hangisini karşıladığı bu şekilde anlatılabilir:

-*mAk* eki: *mastar sarih, mastar mu'awwal.*

-*mA* eki: *mastar sarih, mastar mu'awwal.*

-(*y*)*Iş* eki: *mastar sarih, mastar marra, mastar hey'eh.*

Mastar marra bahsedildiği gibi, bir fiilin bir kere olduğunu gösteren *mastar* diye tanımlanmıştır. Banguoğlu, -(*y*)*Iş*'lı adlarından *bir kez* kılışlar bildiren adlar; *dalış, uçuş,*

kalkış gibi söylemiştir (1995: 261). Buradan hareketle *-(y)Iş* ekinin Arapça *mastar marra* karşılığı daha net bir şekilde anlaşılabilir.

Türkçede kullanılmış birçok Arapça ve Farsça isimfiillerin *-(y)Iş*'li adlarını kullanarak karşılığı oluşturulmuştur; *dönüş* (avdet), *giriş* (medhal), *savaş* (harp) vb. (Banguoğlu 1995: 262). Eskiden kullanılan bu Arapça kelimelerin çoğu mastardır. Örneğin; *giriş* kelimesi, eskiden *medhal* idi, şimdi Arapçada *mastar mîmî* kalıbında bulunan *مدخل* kelimesinin, Türkçedeki karşılığı *giriş* isimfiil kelimesidir.

Sonuç olarak; *-mAk* eki çoğu zamanda *mastar sarih* ve *mastar mu'awwal* kalıbında bulunur. *-mA* ekinin de *mastar sarih*, *mastar mu'awwal* ve *mastar sınaî* karşılığı da olabilir. *-(y)Iş* ekinin karşılığında *mastar sarih*, *mastar marra*, *mastar mîmî* ve *mastar hey'eh* olabilmektedir.

Örnekler

-mAk (mastar sarih):

- Ürdün'de yaşamak güzeldir.
العيش في الأردن جميل
- En çok istediğim şey Filistin'e gitmektir.
أكثر شيء أريده هو الذهاب إلى فلسطين.
- Hedefimi gerçekleştirmek için ruhumu adadım.
كرست نفسي لتحقيق هدفي.

-mAk (mastar mu'awwal):

- Tiyatroya gitmek istiyorum.
أريد أن أذهب إلى المسرح.
- Kitap yazmak zordur.
من الصعب أن تؤلف كتاباً.
- Metni anlamak için önce kelimelerin anlamlarını bilmen lazım.

من أجل أن تفهم النص عليك معرفة الكلمات أولاً.

-mA eki (mastar sarıh):

- Gitme zamanı geldi.
حان وقت الذهاب.
- Yazın köyde kalmayı tercih ediyorum.
في الصيف أفضل البقاء في القرية.
- En beğendiğim şey, onun şarkı söylemesidir.
غناؤه هو أكثر شيء أعجبنى.

-mA eki (mastar mu'awwal):

- Yemek yemen lazım.
يجب عليك أن تأكل.
- Hoca bu kitabı almamızı istedi.
أراد الأستاذ أن نشترى هذا الكتاب.
- Bankadan para çekmeye gittik.
ذهبنا لكي نسحب نقود من البنك.

-(y)Iş eki (mastar sarıh):

- Bu filmi ilk izleyişimiz sinemadaydı
المرّة الأولى لمشاهدتنا هذا الفيلم كانت في السينما
- Okuyuşunu beğendim.
أعجبتُ بقراءته.
- Gelişi bizi mutlu etti.
قُدومه أسعدنا.

-(y)Iş eki (mastar marra):

- Bu bölümde konu genel bakıştan ayrıntılara kadar anlatılmıştı.
تم شرح الموضوع في هذا القسم بدايةً من النظرة العامة وحتى التفاصيل.
- Bu derste bir vuruştan bayıltma tekniklerini öğrendik.
في هذا الدرس تعلمنا أساليب الإغماء من ضربة واحدة.
- Hastanın kalp atışı hızlandı.
تسارعت دقة قلب المريض.

-(y)Iş eki (mastar hey'eh):

- Duruşu çok güzel.
وقفته جميلة جداً.
- Tek gülüşün için yaşayan biri vardır.
هناك من هو يعيش فقط من أجل ضحكك.
- Ders çalışırken oturuşunun şekline dikkat et.
انتبه إلى شكل جلستك وأنت تدرس.

Türkçe isimfiil ekleri ile Arapça mastarların çeviride nasıl karşılandığı haber metinleri temelinde örneklendirilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla Suçin (2014) tarafından hazırlanmış kitaptaki haber çevirisi örneklerinden yararlanılacaktır. Örneklerin alındığı sayfalar alıntının sonunda verilecektir. Örneklerde de görüleceği üzere Türkçede *isimfiil* örneklerin çoğunda Arapçada *mastar*'a karşılık gelmektedir.

2.4.1. Arapçadan Türkçeye Çevrilen Haberler:

أعلن وزير التضامن الاجتماعي في الحكومة المصرية عن اعتزاله العمل السياسي نهائياً عقب تجربته التي امتدت لعدة أشهر في الحكومة الحالية (s.110).

Mısır Hükümetinde Sosyal Güvenlik Bakanı, mevcut hükümetteki birkaç aylık deneyiminin ardından nihai olarak politikayı bıraktığını açıkladı (s. 47).

- التضامن: Güvenlik (kalıcı ad)
- اعتزاله: bıraktığı (sıfatfiil)

أعلن الرئيس الإيراني اعتزاه الانسحاب من الحياة السياسية بعد انتهاء فترة ولايته الثانية الحالية مطلع العام المقبل (s.111)

İran Cumhurbaşkanı, önümüzdeki yılın başında mevcut ikinci görev süresinin sona ermesinin ardından siyasetten çekilme niyetinde olduğunu ilan etti (s. 47).

- اعتزاه: niyeti (kalıcı ad)
- الانسحاب: çekilme (isimfiil)
- انتهاء: sona erme (isimfiil)

أعلن حزب العمال في هولندا عن قبوله بناء تحالف سياسي مع الليبراليين بعد فوزهم في الانتخابات التشريعية المبكرة التي جرت الأربعاء الماضي ويسعى الليبراليون إلى تشكيل حكومة ائتلافية مؤيدة لأروبا ما يبعث على الارتياح للشركاء الأوروبيين في منطقة اليورو. واعتبرت نتيجة هذه الانتخابات بمثابة ضربة قوية لليمين المتطرف الذي يدعوا إلى الخروج من منطقة اليورو (s.111).

Hollanda'da İşçi Partisi, geçtiğimiz Çarşamba günü yapılan erken milletvekili seçimlerini kazanan Liberaller, Euro Bölgesi'nde Avrupalı ortakları memnun edecek şekilde Avrupa'yu destekleyen bir koalisyon hükümeti kurmak için uğraşiyor. Seçim sonuçları, Euro Bölgesi'nden çıkma çağrısında bulunan radikal sağa büyük bir darbe olarak kabul ediliyor (s.47).

- تَحَالُف: koalisyon (kalıcı ad)
- فَوْز: kazanan (sıfatfiil)
- تَشْكِيل: kurmak (isimfiil)
- الِارْتِيَا ح: memnun (kalıcı ad)
- ضَرْبَة: darbe (kalıcı ad)

أدان اتحاد دول غرب افريقيا (اكواس) والاتحاد الإفريقي و عدد من المؤسسات الدولية الأخرى الاتفاق "غير الشرعي" لنقل السلطة في غينيا بيساو. وقال الأمين العام للاتحاد الإفريقي إن الاتفاق ليس إلا محاولة يائسة لشرعنة الانقلاب العسكري الذي وقع في غينيا بيساو الأسبوع الماضي، و طالب بإعادة النظام الدستوري إلى البلاد. وكان المجلس العسكري الذي أمسك بزمام الحكم في غينيا بيساو و قد أعلن أنه سيجري انتخابات في البلاد في غضون سنتين (s.112).

Batı Afrika Ülekleri Birliği (ACWAS), Afrika Birliği ile diğer devletlerin bazı kurumları, Gine-Bissau'da yönetim değişikliği için yapılan "gayrı meşru" ittifakı kınadı. Afrika Birliği Genel sekreteri, ittifakın geçen hafta Gine-Bissau'da yapılan askeri darbenin meşrulaştırılması için umutsuz bir çabadan başka bir şey olmadığını belirterek ülkede anayasal sistemin yeniden tesis edilmesi çağrısında bulundu. Afrika Birliği de anayasal rejime yeniden dönene kadar Gine-Bissau'nun üyeliğini askıya almıştı. Gine-Bissau'da iktidarı elinde bulunduran askeri konsey ülkede seçimlerin iki sene içinde yapılacağını ilan etmişti (s.48).

- اِتِّحَاد: birlik (kalıcı ad)
- اِلْتِفَاق: ittifak (kalıcı ad)
- نَقْل: değişiklik (kalıcı ad)
- مُحَاوَلَة : çaba (kalıcı ad)
- شَرْعَة: meşrulaştırılma (isimfiil)
- اِنْقِلَاب: darbe (kalıcı ad)
- اِعَادَة: yeniden tesis edilmesi (isimfiil)
- اِلْتِدَار: iktidar (kalıcı ad)
- اِنْتِخَاب: seçim (kalıcı ad)

أكد رئيس الحكومة اللبناني اليوم الأحد أن استقالة حكومته لم تعد واردة على الإطلاق و ذلك بعد مرور عشرة أيام على اغتيال رئيس شعبة المعلومات في قوى الأمن الداخلي في انفجار ضخم ببيروت (s.113).

Lübnan Başbakanı, İç Güvenlik Güçleri'ne bağlı Bilgi Şubesi Başbakanın Beyrut'ta büyük bir patlamada hayatını kaybetmesinin üzerinden on gün geçtikten sonra, bugün (Pazar) yaptığı açıklamada hükümetinin istifasının asla söz konusu olmadığını altını çizdi (s.48).

- استقالة: istifa (kalıcı ad)
- اغتيال: hayatını kaybetme (isimfiil)
- انفجار: patlama (kalıcı ad)

علمت "السبيل" من مصدر رسمي أن مجلس الوزراء يعقد حالياً/اجتماعاً طارئاً في دار الرئاسة. و تحدثت أبناء عن تقديم وزراء الحكومة استقالتهم في أعقاب موجة احتجاجات شعبية واسعة على قرارها الأخير برفع أسعار المحروقات ليلة الجمعة. و أوعز الملك الأردني أمس لرئيس الحكومة تجميد العمل بقرار رفع أسعار البنزين والسولار. وكان 89 نائباً طالبوا الملك في مذكرة بإقالة الحكومة الأردنية (s.113).

Sebîl Gazetesi'nin resmi bir kaynaktan aldığı bilgiye göre Bakanlar Kurulu Başbakanlıkta olağanüstü bir toplantı yapıyor. Haber kaynakları, hükümetin geçtiğimiz cuma gecesi yakıt fiyatlarına yaptığı zam kararına halk kesimlerinden gelen büyük çapta protesto dalgasının ardından, hükümetteki bakanların istifalarını sunduklarını bildiriyor. Ürdün Kralı dün Başbakana benzin ve mazot fiyatlarına zam kararının yürürlüğünü dondurması için talimat verdi. 89 milletvekili, Krala sundukları bir bildiriye Ürdün Hükümetinin istifasını talep etmişlerdi (s.48).

- اجتماع: toplantı (kalıcı ad)
- استقالة: istifa (kalıcı ad)
- رَفْع أسعار: zam (kalıcı ad)
- تجميد: dondurma (isimfiil)
- إقالة: istifa (kalıcı ad)

دعا مؤتمر المعارضة السورية بالداخل جميع أطراف المعارضة السورية إلى الوقف الفوري لإطلاق النار و الحفاظ على وحدة سورية و سلامة أرضها و شعبها للعمل المشترك في سبيل ذلك و دعا المؤتمر في بيانه الختامي إلى وقف فوري فعلي لإطلاق النار من جميع أطراف الصراع في سورية و ذلك تحت رقابة عربية و دولية مناسبة و إعلان هدنة في كل أنحاء البلاد و إذاعة ذلك في وسائل الإعلام الرسمية, بنصوص صريحة و واضحة (s.121).

Ülke içindeki Suriye muhalafetinin düzenlediği konferansta Suriye muhalafetinin tüm kesimleri, derhal ateşkes sağlayarak ülkenin birliğini, toprağının ve halkının selametini korumak için birlikte çalışma çağırısı yapıldı. Konferansın sonuç bildirisinde Suriye'deki tüm çalışan taraflar, uygun Arap ve uluslararası gözlem altında derhal ve fiilen ateşkes yapmaya, ateşkes anlaşmasının resmi medya araçları kanalıyla ülkenin her tarafına açık ve net ifadelerle ilan etmeye çağırıldı (s.51).

- مُعارضة: muhalafet (kalcı ad)
- وقف إطلاق النار: ateşkes (kalcı ad)
- الحفاظ: korumak (isimfiil)
- العمل: çalışma (isimfiil)
- الصراع: çalışan (sıfatfiil)
- رقابة: gözlem (kalcı ad)
- إعلان: ilan etme (isimfiil)
- إعلام: medya (kalcı ad)

قال الرئيس الامريكي إنه يسعى "لإزالة الأسلحة النووية من العالم", مؤكدا التزامه بالتعاون مع روسيا و الصين في سبيل تحقيق هذا الهدف. و قال الرئيس الأمريكي الذي كان يتحدث قبيل انطلاق قمة للأمن النووي في العاصمة الكورية الجنوبية سيول مخصصة لبحث سبل محااربة "الارهاب النووي" إن الولايات المتحدة ستعمل مع روسيا لإجراء تخفيضات أكبر في ترسانتيهما النووية. و أكد الرئيس ان بلاده بإمكانها الحفاظ على قوة الردع الاستراتيجي و خفض أسلحتها النووية في آن واحد (s.122).

Amerikan Başkanı "dünyayı nükleer silahlardan arındırmak için" çaba gösterdiğini belirterek bu hedefi gerçekleştirmenin Rusya ve Çin'le işbirliğine bağlı olduğunu vurguladı. Başkan Obama, "Nükleer terör"le mücadele etmenin yollarını tartışmak amacıyla Güney Kore'nin başkenti Seul'da düzenlenen Nükleer Güvenlik Zirvesi'nden

önce yaptığı konuşmada, nükleer cephanelerde daha fazla indirim yapmak için ABD'nin Rusya'yla birlikte çalışacağını söyledi. Başkan Obama ülkesinin, stratejik caydırma gücünü korurken aynı zamanda nükleer silahları azaltma kapasitesine sahip olduğunun altını çizdi (s.51).

- إزالة: arındırmak (isimfiil)
- التزامه: bağlı olduğunu (sıfatfiil)
- التعاون: işbirlik (kalıcı ad)
- تحقيق: gerçekleştirme (isimfiil)
- بحث: tartışmak (isimfiil)
- محاربة: mücadele etme (isimfiil)
- الإرهاب: terör (kalıcı ad)
- إجراء: yapmak (isimfiil)
- تخفيضات: indirim (kalıcı ad)
- الحفاظ: korurken (zarffiil)
- الردع: caydırma (isimfiil)
- خفض: azaltma (isimfiil)

قال رئيس لجنة تسويق الزيتون و زيت الزيتون التركي متين أولكين إن تركيا، التي تعد من أهم الدول المنتجة لزيت الزيتون، لا يزال استهلاكها لهذا الزيت أقل من استهلاك الدول الأخرى المنتجة له. و أضاف أولكين في تصريح لوكالة أنباء الأناضول "في الوقت الذي ارتفع فيه معدل استهلاك زيت الزيتون في تركيا خلال السنوات القليلة الماضية، لا يزال هناك طريق طويل و جهود كبيرة يتعين بذلها للتشجيع على استهلاكه (s. 143).

Türkiye Zeytin ve Zeytin Yağ Pazarlama Komisyonu Başkanı Metin Ülken, zeytin yağı üreten önemli ülkelerden biri olan Türkiye'nin zeytin yağı tüketiminin diğer üretici ülkelere göre daha az olmaya devam ettiğini söyledi. Anadolu Ajansı'na verdiği demeçte Ülken, "son birkaç yıldır Türkiye'de zeytin yağı tüketimi artmasına rağmen hâlâ önümüzde uzun bir yol var ve zeytin yağı tüketimini teşvik etmek için hâlâ büyük çaba göstermek gerekir." diye konuştu (s.62).

- تسويق: Pazarlama (kalıcı ad)
- استهلاك: tüketim (kalıcı ad)
- تصریح: demeç (kalıcı ad)
- بذلها: çaba göstermek (isimfiil)
- تشجيع: teşvik etmek (isimfiil)

تبنتى مجلس الامن الدولي قرارا يقضي بفرض حظر على الطيران فوق الاجواء الليبية واتخاذ كافة التدابير الضرورية الأخرى لحماية المدنيين من قصف القوات الموالية للقذافي، في الوقت الذي توعد فيه القذافي بمهاجمة بنغازي الليلة. و شهدت مدينة بنغازي اطلاق نار احتفالا بالقرار و نزول حشود من الليبيين الى الشوارع تأييدا له (s.160).

Güvenlik Konseyi, Libya hava sahasında uçuş yasağı koymayı ve sivilleri Kaddafi yanlısı kuvvetlerin bombardımanından korumak amacıyla diğer tüm gerekli önlemleri almayı öngören bir kararı onayladığı sırada Kaddafi, bu gece Bingazi'ye saldırı düzenleme tehdidinde bulundu. Bingazi'de kalabalıklar meydanlara dökülerek kararı silahlarla kutladı (s.69).

- فُرض: koyma (isimfiil)
- حظر: yasak (kalıcı ad)
- الطيران: uçuş (kalıcı ad)
- اتخذ: alma (isimfiil)
- التدابير: önlemler (kalıcı ad)
- حماية: korumak (isimfiil)
- قصف: bombardıman (kalıcı ad)

2.4.2. Türkçeden Arapçaya Çevrilen Haberler

Somali'nin başkenti Mogadişu'nun kontrolünü ele geçirmek için rakip milis grupları arasında süren çatışmalarda toplam ölü sayısı 96'ya yükseldi (s.276).

ارتفع عدد القتلى (الضحايا) إلى 96 في الإشتباكات المستمرة بين الميليشيات المتنافسة للسيطرة على العاصمة الصومالية مقديشو (s.119).

- Geçirmek: السيطرة (mastar sarih)
- Çatışmalar: اشتباكات: اشتباك (mastar sarih)

İsrail ve Filistin liderlerinin, yarın yapılacak zirvede iki ülke arasındaki çatışmayı sona erdirecek bir ateşkes anlaşması imzalayacağı bildirildi (s.276).

عُلم أن الزعيمين الإسرائيلي و الفلسطيني سيوقعان في قمة الغد على اتفاقية لوقف إطلاق النار ستضع حداً للاشتباكات بين البلدين (s.119).

- Çatışma: اشتباك (mastar sarih)
- Anlaşma: اتفاقية (mastar sınaî)

Türkiye’de sosyal güvenlik sisteminde yapılması düşünülen düzenlemelere karşı çıkan on binlerce işçi ve memur, Emek Platformu çağrısıyla iki saatliğine iş bırakma eylemi yaptı (s.281).

ترك عشرات الآلاف من العمال و الموظفين الذين عارضوا التعديلات المزمع إجراؤها على نظام الضمان الاجتماعي في تركيا، أعمالهم لمدة ساعتين بدعوة وجهتها لهم "قاعدة العمل" (s.123).

- Yapılma: إجراء (mastar sarih)
- Düzenleme: تعديل: تعديلات (mastar sarih)
- Bırakma: ترك (fiil)

Son bir yıldır Türkiye’nin siyasal ve sosyal gündeminin baş konusu olan Gezi protestolarının birinci yıldönümünde, hükümet karşıtlarının Taksim Meydanı’nda toplanmasını engellemek isteyen polis yine aşırı güç kullandı. Akşam saatlerinde İstiklal Caddesi üzerinde toplanıp açıklama yapmak isteyen gruplara biber gazı ve tazyikli su ile müdahale edilirken, son bilgilere göre 140’ı aşkın gösterici gözaltına alındı (s.282).

في الذكرى الأولى لاحتجاجات "غزي" التي دخلت رأس قائمة راهن الأحداث السياسية و الاجتماعية في تركيا خلال السنة الأخيرة، استخدمت الشرطة القو المفرطة ضد معارضي الحكومة للحيلولة بون اجتماعهم في ساحة "تقسيم". و قد تدخلت الشرطة بغاز الفلفل والماء العالي الضغط ضد مجموعة كانت تريد أن تدلي ببيان في شارع الاستقلال، و بحسب المعلومات الأخيرة فقد تم توقيف ما يزيد 140 متظاهر (s.123).

- Toplanma: اجتماع (mastar sarih)
- Engellemek: الحيلولة دون (mastar sarih+ edat)
- Açıklama yapmak: تدلي ببيان (fiil + harf cer+ isim)

Sanayi ve Ticaret Bakanlığında üst düzey yetkililer, Türkiye'nin komşu ülkelerle ticaret hacminin bu yıl yüzde 26 oranında artış gösterdiğini açıkladılar. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Ali Türksoy, Türkiye'nin Irak'la yaptığı anlaşmaların müteahhitlik ve enerji sektöründeki ilişkilerin geliştirilmesini hedeflediğini ifade etti; ancak anlaşmaların vardığı aşama konusunda yatırım yapmaya hazır olduğunu işaret etti. Bilindiği gibi Türk hükümetinin yeni politikası, komşu ülkelerle ticari ilişkilerin en üst düzeye çıkartılması ilkesine dayanıyor (s.302).

صرح مسؤولون كبار في وزارة الصناعة و التجارة بأن حجم التبادل التجاري مع الدول المجاورة ازداد هذا العام بنسبة 25 بالمائة. وأفاد مستشار وزارة الصناعة والتجارة علي توركصوي بأن الاتفاقيات التي عقدها تركيا مع العراق تهدف إلى تطوير العلاقات بينهما في قطاعي التعهد و الطاقة، ولكنه تجنب إعطاء معلومات عن المرحلة التي وصلت إليها الاتفاقيات. وأشار نوركصوي إلى أن عدداً من رجال الأعمال الأتراك مستعدون للاستثمار في العراق. وكما هو معروف فإن السياسة الجديدة للحكومة التركية تعتمد على مبدأ رفع مستوى العلاقات التجارية مع الدول المجاورة إلى المستوى الأعلى (s.135).

- Artış: ازداد (fiil)
- Anlaşmalar: اتفاقية : اتفاقيات (mastar sınai)
- Yatırım yapma: استثمار (mastar sarih)
- Çıkarılma: رَفَع (mastar sarih)

Yeni araştırmalara göre; ev işi sıkıcı ve zor olabilir, ama zayıflamak için ve zinde kalmak için sağlık merkezlerine gitmekten daha yararlı. Fazla kalorilerden kurtulmanın yollarını araştıran sağlık uzmanları, ev işleri yapmanın, yürüme bandında geçirilecek zamandan daha fazla yarar sağladığını ortaya çıkardı (s.314).

قد تكون أعمال البيت مملّة و صعبة، لكنها أفضل من الذهاب إلة مراكز التخسيس للتخلص من الوزن الزائد و المحافظة على النشاط البدني. و كشف خبراء الصحة الذين أجروا دراسة حول سبل التخلص من السعرات الحرارية الزائدة أن القيام بالأعمال المنزلية أكثر فائدة من الوقت الذي يقضيه الشخص على جهاز المشي الرياضي (s.141).

- Zayıflamak: التخلص من الوزن (mastar sarih+harf cer+ isim)
- Kalmak: المحافظة (mastar sarih)
- Gitmek: الذهاب (mastar sarih)
- Kurtulma: التخلص (mastar sarih)
- Yürüme: المشي (mastar sarih)

Çalışan kadının hem şık hem de rahat giyinmesi gerekiyor, ancak alışveriş için gerekli zamanı bulmakta zorlanıyor. Çalışan kadının kendisi için ayırdığı vakit sınırlıdır. Pek çok kadın sabahın erken saatlerinde işe gitmek zorundadır. Bütün kadınların ortak çilesi gardroplarını açıp uygun kıyafet aramaktır (s.320).

على المرأة العاملة ارتداء ملابس أنيقة و مريحة في الوقت ذاته، لكنها تجد صعوبة بإيجاد الوقت الكافي للتسوق. إذ إن الوقت الذي تخصصه المرأة العاملة لنفسها محدود و غير متوفر. الكثير من العاملات عليهن الانطلاق إلى العمل في وقت مبكر من الصباح، لذلك فإن المحنة التي تعاني منها جميع النساء هي فتح خزانة الملابس لاختيار الزي المناسب (s.144).

- Giyinme: ارتداء (mastar sarih)
- Bulmak: إيجاد (mastar sarih)
- Gitmek: الانطلاق (mastar sarih)
- Aramak: اختيار (mastar sarih)

AA-VİYANA- Avusturya’da gelin adayının *dalga geçmek* için nikâh memurunun sorusunu “Hayır” diyerek *yanıtlaması*, düğünün 10 hafta *ertelenmesine* neden oldu. Yerel bir gazete, çok sayıda davetlinin katıldığı törende genç kızın “şaka” yaptığını *söylemesine* rağmen, memurun nikâhı iptal ettiğini yazdı. Avusturya yasalarına göre, *evlenmek* isteyen çiftlerden birinin olumsuz yanıt *vermesi* halinde, çiftin *evlenebilmesi* için en az 10 hafta *geçmesi* gerek (s.329).

أدى رد العريس على سؤال موظف عقد القران على سبيل *المزاح* بـ "لا" إلى *تأجيل* حفلة العرس لمدة 10 أسابيع في النمسا. و أفادت صحيفة محلية أن الموظف ألغى عقد القران رغما من *أن الفتاة قالت* أن ما قامت به كان مجرد "مزحة" في الحفل الذي شارك فيه العديد من المدعوين. وتنص القوانين في النمسا على *مرور* مدة لا تقل عن 10 أسابيع *ليتمكن الزوجان* من عقد قران في حال *إبداء* أحد منهما رأياً سلبياً بشأن *الزواج* (s.148).

- Dalga geçmek: *المزاح* (mastar sarih)
- Yanıtılma: *رَدُّ* (mastar sarih)
- Ertelenme: *تأجيل* (mastar sarih)
- Söyleme: *أن الفتاة قالت* (harf nasb+ isim+ fiil)
- Evlenmek: *الزواج* (mastar sarih)
- Verme: *إبداء* (mastar sarih)
- Evlenebilme: *ليتمكن من عقد قران* (mastar mu'awwal+ harf cer+ isim+ muzaf ileyh)
- Geçme: *مرور* (mastar sarih)

Hükümet, önümüzdeki yıl çeşitli alanlarda bir dizi yapısal reform *yapmaya* hazırlanıyor. Yapısal reformlar, ekonomik tasarruf, yolsuzluk ve yerel yönetimlere ilişkin yasal değişiklikleri öngörüyor. Bu çerçevede *özelleştirme* ve yatırım yasa tasarının ay sonunda parlamentoya *sunulması* bekleniyor (s.299).

تستعد الحكومة لإجراء سلسلة إصلاحات بنوية في مختلف المجالات خلال العام القادم. ومن المقرر أن تتناول الإصلاحات البنوية تعديلات قانونية حول الادخار الاقتصادي، و الفساد والإدارة المحلية. و في هذا الإطار من المتوقع أن يقدم مشروع قانون *الخصخصة* والاستثمار للبرلمان في الشهر المقبل (s.134).

- Yapma: إجراء (mastar sarih)
- Özelleştirme: الخَصْنَصَة (mastar sarih)
- Sunulma: أن يُقَدَّم (mastar mu'awwal)

İZMİR'in Mavişehir Sempti'nde deniz suyu seviyesinin aniden yükselmesi paniğe neden oldu. Albatros Blokları önündeki sokağın deniz suyuyla dolması, site sakinlerini “deprem mi olacak” korkusuna sevk etti. Prof. Dr. Atilla Uluğ, korkulacak bir durumun olmadığını atmosferik koşullara bağlı olarak deniz suyunda yükselme olduğunu söyledi (s.310).

أثار ارتفاع مستوى مياه البحر فجأة الذعر في حي "مافيشهير" بمدينة إزمير حيث أدى امتلاء الزقاق الواقع أمام مجمّع "البتروس" السكني بمياه البحر إلى مخاوف لدى سكان المجمّع من احتمال "وقوع زلزال"، إلا أن الأستاذ الدكتور أتيللا أولوغ قال إنه ليس هناك ما يدعو للخوف وأن الارتفاع الذي جرى في منسوب البحر كان من جرّاء ظروف تتعلق بالغلّاف الجوي (s.140).

- Yükselme: ارتفاع (mastar sarih)
- Dolma: امتلاء (mastar sarih)

Arapçadan Türkçeye çevrilen 10 tane haberde 59 Arapça mastar var. Bu 59 mastardan 22'ü isimfiil, 32'si kalıcı ad ve 5'i (sıfatfiil, zarffiil) olarak çevrilmiştir. Türkçedeki kalıcı adların çoğu, Arapçada mastar olarak sınıflandırılır. Bu sebepten dolayı Arapça haberlerdeki mastarlar Türkçe haberlerdekinden iki kat daha fazla bulunmuştur.

Türkçeden Arapçaya çevrilen 10 haberde ise bulunan 36 isimfiilde; 32'ü Arapçada mastar olarak (mastar sarih, marra, mu'awwal vb.) çevrilmiştir. Kalan 4'i (fiil, isim cümlesi) çevrilmiştir.

Yukarıya alınan örnekler, Türkçede isimfiilin Arapçadaki karşılığının çoğu zaman mastar olduğunu destekler niteliktedir. Yalnız, isimfiillerin her ekinin Arapçada kalıcı bir karşılığı, mastar türünden bulunmaz. Hatta isimfiilin üç ekinin Arapçadaki bir tane mastar çeşidini karşılayabilmesi mümkündür. Örneğin; *-mAk*, *-mA*, *-(y)Iş* ekleri Arapçaya çevrildiği zaman

hepsi mastar sarih olabilir. *-mAk*, *-mA* eklerinin ikisi Arapçada mastar mu'awwal olabilir. Bu küçük farklılıklar, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin, isimfiil eklerini öğrenirken zorluk çekmelerinin sebebi olmuştur. Gelecek kısımlarda bu zorluklar daha detaylı ve açıklamalı bir şekilde anlatılacaktır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Bulgular

Bu kısımda Arap öğrencilerin Arapça örnekleri Türkçeye tercüme ettiklerinde belirlenen hatalar gruplandırılmıştır.

3.1.1. İkinci Sınıf

İkinci sınıftaki öğrencilerden Arapça mastar içeren 20 cümleyi Türkçeye tercüme etmeleri istenmiştir. Cümlelerin beklenen Türkçe karşılıkları, Arapça örneğin karşısında parantez içinde, öğrencilerin yapmış olduğu hatalı çeviriler ise alta italik olarak verilmiştir.

1. النَّوْمُ مَبْكَرًا شَيْءٌ جَيِّدٌ (Erken uyumak iyi bir şey.)
Erken uyuma iyi bir şey.
Erken uyuyuş çok iyi bir şey.
2. قَدُومِي أَسْعَدَ عَائِلَتِي (Benim gelmem/gelişim ailemi mutlu etti.)
Geldiğim ailemi mutlu etti.
Geleceğim ailemi mutlu etti.
Gelmeğim ailemi mutlu etti.
3. وَقْفَتُهُ جَمِيلَةٌ (Duruşu güzel.)
Durma güzeldir.
4. أَنْ تَبْتَسِمَ أَفْضَلُ (Tebessüm etmek daha iyi.)
Güler daha iyi.
5. ذَهَابُنَا إِلَى تَرْكِيَا كَانَ مُفِيدًا (Türkiye'ye gitmemiz/gidişimiz faydalıydı.)
Türkiyeye gittik yararlı oldu.

Türkiyeye gittiğimiz faydalı oldu.

Gitmeğimiz çok fayadalı oldu.

6. إقلاع الطائرة الساعة الواحدة (Uçağın kalkışı saat birde.)

Saat birde uçak kalkmak.

Saat birde uçak kalkmak.

Saat 1:00 uçak kalkmak.

7. برأيي يجب عليه أن يدرس أكثر (Bence daha çok çalışması gerek.)

Bence çok çalış lazım.

Bence dersi çok çalışmak lazım.

Bence daha ders çalışmak lazım.

Bence o daha çalışmak lazım.

Bence daha çalışmak lazım.

8. السياحة هنا خطيرة جداً (Burada yüzmek çok tehlikeli.)

Burada yüzme tehlikeli.

Burası yüzme tehlikeli.

Yüzme burada çok tehlikeli.

Yüzmeyi burada tehlikeli.

Yüzme burada tehlikeli.

9. استخدامكم هذه الأدوية مهم جداً (Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.)

Bu ilaç çok önemli kullanıyorsunuz.

Bu ilaçları kullandınız çok önemli.

Bu ilaçları kullanınız çok önemli.

Bu ilaçları kullandığınız çok önemli.

İlaçlar kullandığınız çok önemli.

Kullandığınız ilaçlar önemlidir.

Kullanmadığınız bu ilaç çok önemli.

10. غداً لا أفكر في الذهاب إلى المدرسة (Yarın okula gitmeyi düşünmüyorum.)

Yarın okula gitmek düşünmüyorum.

Yarın okula gitmek düşünmüyorum.

Yarın okula gitmek düşünmüyorum.

Yarın okula gitmek düşünmüyorum.

Yarın okula gitmek düşünmüyorum.

Yarın okula gitmek düşünmem.

11. هل تحب النوم ؟ (Uyumayı seviyor musun?)

Uyuyor seviyor mu?

Uyumak seviyor musun?

Uyumak seviyor musun?

Uyumak seviyor musun?

Uyumak seviyor musun?

Uyumak seviyor mu?

Sen uyuyan sevmek misin?

12. أخاف من الذهاب لوحدي إلى الطبيب (Doktora tek başıma gitmekten korkuyorum.)

Doktora yalnızım gidiyor korkarım.

Doktora yalnız gitmemden korkuyorum.

Doktora yalnız gitmeden korkuyorum.

Doktora yalnız gitmeden korkuyorum.

Yalnız doktora gitmemi korkuyorum.

13. غداً سأذهب أنا و صديقتي للسياحة (Yarın arkadaşım ile yüzmeye gideceğiz.)

Yarın arkadaşım ile yüzmek gideceğim.

Yarın ben ve arkadaşım yüzmeğe gideceğim.

14. ضحكتهُ تلفت نظر الجميع (Onun gülüşü herkesin dikkatini çekiyor.)
Onun gülüp herkesin dikkatini çekiyor.
Onun gülmesi herkesin dikkatini çekiyor.
15. اقرأ كتاب من أجل أن تتعلم كلمات جديدة (Yeni kelimeler öğrenmek için kitap okuyun.)
Kitap okusun için yeni kelimeler öğreneceksin.
Yeni kelimeler öğreniyorsun için bir kitap oku.
Kitap oku için yeni kelime öğreniyor.
Yeni kelimeler öğrenmeyi için bir kitap oku.
16. ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً (Yarın erken kalkmam gerekmiyor.)
Yarın erken kalkmak gerek yok.
Yarın erken uyanmak önemli değil.
Yarın erken uyanmak önemli değil.
Yarın erkenden uyanacağım önemli değil.
Yarın erken kalkacağım gerek yok.
17. يجب علينا أن نقرأ كتب كثيرة (Çok kitap okumamız lazım.)
Biz çok kitap okuyoruz lazım.
Biz çok kitap okuyacağız lazım.
18. هل سماعي للموسيقى هنا يزعجك؟ (Burada müzik dinlemem sizi rahatsız ediyor mu?)
Müzik dinliyorum burada rahatsız mı?
Burada müzik duduğumdan rahatsız mısınız?
19. أراد المعلم أن نكتب جمل طويلة (Öğretmen uzun cümleler yazmamızı istedi.)
Öğretmen bizden uzun cümle yazmak istedi.
Uzun cümleleri yazmak istiyor.
Öğretmen cümleler yazmak istiyor.
Öğretmen bizden uzun cümle yazmak istedi.

Bir uzun cümle yazıyoruz öğretmen istedi.

Hoca istiyor çok uzun cümle yazıyoruz.

Öğretmen uzun cümleler yaz istiyor.

Öğretmen bizden uzun cümle yazdığımız istedi.

Öğretmen uzun cümleler yazdığımız istedi.

20. على الرغم أنني لا أدخن إلا أنني أحب رائحة الدخان (Sigara içmememe rağmen sigaranın kokusunu seviyorum.)

Sigara kokusu seviyorum rağmen sigara içmiyorum.

Sigara kokusu seviyorum rağmen sigara içmiyorum.

3.1.2. Üçüncü Sınıf

1. انتهائهم من هذا العمل يستغرق الكثير (Bu işi bitirmeleri çok uzun sürer.)

Bitirdikleri iş çok vakit alıyor.

Bu iş bitirdiğin için uzun süre alır.

İşinin bitirdiğini çok vakit alır.

Bu işi bitirmek için çok vakit istiyorlar.

Onların işini bitirmek için çok zaman alır.

Onların iş bitirmek için çok zaman lazım.

Onların işi bitirmek için zaman alır.

2. مللت من قولها الكذب دائماً (Onun her zaman yalan söylemesinden sıkıldım.)

Her zaman yalan söylüyor ve ben sıkıldım.

Sıkıldım o her zaman yalan söylüyor.

O her zaman yalan söylemekten sıkıldım.

Her zaman yalancı söylemekten sıkıldım.

Yalan söylemekten bıktım.

O hep yalan söylemekten sıkıldım.

Yalan olduğunu her zaman söylemekten sıkıldım.

Her zaman yalan söylediğinden sıkıldım.

sürekli yalan söylediğinden bıktım.

Hep yalan söylediğinden sıkıldım.

3. يقول دكتوري بأن أشرب هذا الدواء (Doktorum bu ilacı içmemi söylüyor.)

“Bu ilaç iç” benim doktorum diyor.

Doktorum bu ilaç iç diyor.

Doktorum dediğine göre bu ilaç iç.

Bu ilaç aldı doktorum dedi.

Doktorum bu ilacı içtiğimi söyledi.

Doktorum söylüyor bu ilaç içmek lazım.

Doktorum bu ilacı içmek diyor.

4. قالت المعلمة أن نغلق هواتفنا (Öğretmen derste telefonlarımızı kapatmamızı söyledi.)

“Telefonlarınızı derste kapatınız” öğretmen dedi.

Benim öğretmen bizim telefonumuz derste kapatınız diyor.

Öğretmen dedi: derste sizin telefonlarınız kapatınız.

Derste kapat telefonumuz öğretmen söyledi.

Telefonumuz kapat lazım öğretmenimiz söylüyor.

Öğretmen söyledi derste cep telefolarımız kaptıyoruz.

Öğretmen telefonlarımızı kapatığımızı söyledi.

Hoca telefonlarımız kapatmak lazım dedi.

5. قلتُ له أن لا يتأخر مرة أخرى (Tekrar geç kalmamasını söyledim.)

“Bir daha geç kalma” dedi.

Ona geç kalma dedim.

Ona bir daha gecikme dedim.

Ona dedim bir daha geç kalmadı.

Bir daha geç kalma ona dedim.

Bir tane geç kalma dedim.

Ona bir daha geç gelmediğini söyledim.

Ona bir daha geç gelmediğini söyledim.

Bir defa geç kalmadığını söyledim.

6. تدرس عائشة جيداً لكي تذهب إلى تركيا (Ayşe Türkiye'ye gitmek için çok ders çalışıyor.)

Türkiyeye gidiyor için Ayşe iyi çalışıyor.

Ayşe çok çalışıyor yüzünden Türkiyeye gitti.

Ayşe Türkiyeye gittiği için iyice çalışıyor.

Ayşe Türkiyeye gittiği için çok çalıştı.

7. شربت قهوة كي لا تنام مبكراً (Erken uyumamak için kahve içti.)

Kahve içti yüzünden çok erken uyumayacak.

Erken uyumadığı için kaahve içti.

Kahve içti erken uymayacağı için.

Erken uyumamayı için çok kahve içti.

Erken uyumayı istmiyor kahve içti.

8. بإمكانكم الانتظار في غرفة الانتظار (Bekleme salonunda bekleyebilirsiniz.)

Bekleyen odalarda bekleyebilirsiniz.

Beklediğimiz odada bekleyin.

Beklemek odası bekleyebilirsiniz.

Beklemek odasında beklemek olabilir.

9. كررت الجملة مرتين من أجل أن يفهم (Onun anlaması için cümleyi iki defa tekrarladım.)

Anlıyor için bir cümle iki defa tekrar ettim.

Anlıyor için iki defa cümleyi tekrar ettim.

İki kere cümleyi söyledim bunu için anladı.

Anladığı için cümle iki defa tekrar ettim.

Anlamak için iki defa cümle söyledim.

Anlamak için iki defa tekrar ettim.

Onu anlamak için cümleyi iki defa tekrar etti.
Cümleyi iki kere anlamak için söyledim.
Onun anlamak için cümleyi iki defa tekrar ettim.

10. أصدرت ضريته صوت مرتفع جداً (Onun vuruşu çok ses çıkardı.)

Vurduğ çok ses çıkardı.

Dövmesi yüksek ses yaptı.

Onun urma çok ses çıkardı.

Vurması yüksek ses çıktı.

Onun çarpmak yüksek ses çıktı.

Dövmesi büyük ses çıkardı.

Onun dövmesi yüksek ses çıkardı.

Onun çarpması yüksek ses çıktı.

Dövmesi büyük ses çıkardı.

11. ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً (Yarın erken kalkmam gerekmiyor.)

Erken uyaniyor önemli değil.

Erken uyaniyorum önemi değil.

Yarın erken uyandığım önemli değil.

Yarın erken uyanmak önemli değil.

Yarın erken kalkmak önemli değil.

Yarın erken uyanmak ihtiyaç yok.

Yarın erken kalkmak zorunda değil.

Yarın erken kalkmak için hiç gerek yok.

Erken uyanmak yarın gerek yok.

12. غداً يوجد لديها اجتماع، عليها أن تتحضر جيداً (Yarın toplantısı var, iyi hazırlanması gerek.)

Yarın toplantısı var o iyi hazırlamak lazım.

Yarın önemli bir toplantı var bu yüzden iyi hazırlamak lazım.

13. ذهب أبي لإحضار أخي من المدرسة (Babam kardeşimi okuldan almaya/almak için gitti)
Babam kardeşimi aldı gitti.
Babam kardeşimi almak gitti.
14. تم تحضير هذا الكتاب بهدف تعليم اللغة التركية (Bu kitap Türkçeyi öğretmek amacıyla/ için hazırlandı)
Bu kitap Türkçeyi öğretiyor için yaptılar.
15. ماذا يوجد فعاليات هنا غير قراءة الكتب؟ (Burada kitap okumaktan başka ne faaliyet var?)
Bu yerde kitap okumasından ne var.
Kitap okumasından başka ne faaliyetler var.
Burada kitap okumadan olaylar var mı.
16. أجمل شيء في العالم أن نحب بعضنا بعضا (Dünyada en güzel şey, birbirimizi sevmektir.)
En güzel şey birlikte seviyoruz.
Aleminde en güzel şey birlikte seviyoruz.
Dünyada en güzel şey birbirimizi severiz.
En güzel şey dünyada birbirimizi sevdiğimiziz.
Birbirimizi sevdiğimiziz en güzel şeydir.
Dünyada en güzel şey beraber seven.
Dünyada en güzel şey birbirimizi sevmeyi.
Birbirimizi sevmeyi dünyada en güzel şeydir.
17. أخاف من مشاهدته التلفاز كثيراً (Çok televizyon izlemesinden korkuyorum.)
Onun televizyon izlemekten çok korkuyorum.
Televizyon izlemekten çok korkuyorum.
Televizyon izlemekten korkuyorum.
O televizyon seyretmekten çok korkuyorum.
Televizyon seyretmekten çok korkuyorum.
Televizyon seyretmekten korkuyorum.

Televiziyor seyretmek korkuyorum.
Televiziyor seyretmekten çok korkarım.
Televiziyor seyretmekten çok korkarım.
Çok televizyon seyrettiğinden korkuyorum.
Onun televizyon seyrettiğinden korkuyorum.

18. فليتدربوا كثيراً من أجل أن يتحدثوا بشكل جيد (İyi konuşabilmeleri için çok pratik yapsınlar)

İyi konusmak için çok pratik yapmalılar.
İyi konusmak için çok pratik lazım
Onlar iyi konuşuş çok çalışsınlar.
İyi konuştukları için çok pratik yapmalılar.
İyi konuşurken o yüzden çok pratik yapması lazım.

19. بدلاً من الذهاب إلى السينما سأقرأ كتاب (Sinemaya gitmek yerine kitap okuyacağım.)

Sinemaya gidecektim kitap okuyacağım.
Sinemaya gittikçe kitap okuyacağım.
Sinemaya gitmeye yerine kitap okuyacağım.
Sinemaya gitmen yerine kitap okuyacağım.
Sinemaya gitme yerine kitap okuyacağım.

20. يجب قراءة هذه الكتب (Bu kitapları okumak lazım.)

Bu kitapları okuma lazım.

3.1.3. Dördüncü Sınıf:

1. هذا أحد أساليب التعليم (Bu öğretme yollarından biridir.)

Bu bir öğretmek yöntemi.
Bu öğretmeğin yöntemlerinde biridir.

2. فرحت خالتي لقدمي كثيراً (Teyzem gelmeme/gelişime çok sevindi.)

Gidiyorum için teyzem çok mutlu oldu.

Teyzem geldiğim için çok sevindi.

Teyzem geldiğim için çok sevindi.

Teyzem geldiğime için çok sevindi.

Teyzem geldiğime için çok sevindi.

Teyzem geldiğim için çok sevinmiş.

Teyzem geldiğim için çok sevinmiş.

Teyzem geldiğim için çok sevinmiş.

Teyzem geldiğim için çok mutlu oldu.

Benim teyzem geleceğimi çok sevindi.

Benim teyzem geleceğimi çok sevindi.

Teyzem geleceğime çok sevindi.

Teyzemin geldiğimini çok sevindi.

Teyzemin geldiğimini çok sevindi.

Benim teyzem gelince çok sevindi.

Teyzem geleceğime çok sevindi.

Teyzem çok mutluydu ben gelmek için.

3. على الرغم من أنني لم أتناول الطعام منذ الصباح إلا أنني لست جائعة الآن (Sabahtan beri hiçbir şey yemememe rağmen şimdi aç değilim.)

Sabahtan yemek yemedim rağmen aç değilim.

Sabahtan yemek yemedim ama ben çok aç değilim.

Sabahtan beri yemek yemedim rağmen ben aç değilim.

Rağmen sabahtan yemek yemedim ben aç değilim.

Rağmen ben sabahtan beri hiç bir şey yemedim, ben acıkmadım şimdi.

Rağmen sabahtan yemeği yemedim ama şimdi aç değilim.

Kahvaltı yapmadım hala acıkmadım.

Hala acıkmadım rağmen sabahtan beri yemeği yemedim.

Sabahtan beri yemek yemediğimi rağmen şimdi aç değilim.

Sabahtan beri hiç bir şey yemediğime rağmen ben hala aç değilim.

Sabahtan yemek yemediğime rağmen şimdiye kadar aç değilim.

Sabahtan hiç bir şey yemediğime rağmen şu an aç değilim.

Sabahtan beri yiyecek yoktu rağmen şu an aç değilim.

Sabahtan yiyecek yoktu ama şimdi aç değilim rağmen.

4. أحمد على وشك الذهاب الآن (Ahmet şimdi gitmek üzere.)

Ahmet şimdi gitmenin üzere.

Ahmet gidiyor üzere.

5. يجب إلقاء نظرة على هذه الكتب (Bu kitaplara göz atmak lazım.)

Bu kitap görme gerektirir.

Bu kitaplara göz atmayı gerekiyor.

6. بدلاً من أن يدرس ذهب لمشاهدة التلفاز (Ders çalışmak yerine televizyon izledi.)

Ders çalışıyor yerine televizyon izledi.

O ders çalışmasının yerinde televizyon seyretti.

Ders çalışmasının yerine televizyon seyretti.

Ders çalışmanın yerine televizyon seyretti.

Okuyan yerine televizyon izledi.

Okuyan yerine televizyon izledi.

7. لن أنسى وجوده بجانبني (Yanımda olmasını/oluşunu unutmayacağım.)

Benim yanıma olduğunu hiç unutmayacağım.

Benim yanıma olduğunu unutmam.

Benim yanıma olduğunu hiç unutmam.

Yanıma olduğunu unutmayacağım.

Yanıma olduğunu unutmayacağım.

Yanımda olduğu asla unutmayacağım.

Yanımda olduğunu unutmayacağım.

Yanımda olduğunu unutmayacağım.

O yanındayken bu unutmam.

8. بضحكة واحدة يغير كل شيء (Bir gülüş ile her şeyi değiştiriyor.)

Sadece bir gülmek her şey değiştirir.

Her şey bir gülmek değişti.

Bir gülmek her şeye değişti.

Bir gülmek her şey değişti.

Bir gülmekte her şeye değiştiriyor.

Bir gülümsemek ile her şeyi değiştiriyor.

9. أحزننا عدم قدوم معلمنا (Hocamızın gelmemesi/gelmeyişi bizi üzdü)

Öğretmenimiz gelmediğini üzüldük.

Öğretmenimiz gelmediğini çok üzüldük.

Öğretmenimiz gelmediği için üzüldük.

Öğretmenimiz gelmediği için üzüldük.

Öğretmenimiz gelmediği çok üzüldük.

Hocamızın gelemediğinden üzüldük.

Hocamızın gelemediğinden üzüldük.

Hocamız gelmedi bu sebep çok üzgünüz.

Öğretmenimiz gelmedi bu yüzden üzgündük.

Hocamız gelmiyor için üzgünüz.

Hocamız gelmiyor için üzgünüz.

Hocamız gelmiyor için üzgünüz.

Benim hocam gelmiyor için çok üzgündük.

Öğretmenim gelmez için üzgün oldum.

10. كان الطفل يشاهد مرور القطار من هنا (Çocuk buradan trenin geçişini seyrediyordu.)

Burada çocuk treninin gitmek gördü.

Çocuk buradan trenin geçmesini buradan izliyordu.

Çocuk tren buradan geçmesini izliyordu.
Çocuk tren buradan geçmesini izliyordu.
Çocuk tren buradan geçmesini izliyordu.
Çocuk tren buradan geçmesini izliyordu.
Çocuk buradan tren geçmesini seyrediyordu.
Çocuk buradan tren geçmesini seyrediyordu.
Çocuk buradan trenin geçmişini bekliyordu.
Burada çocuk tren gelmek seyrediyor.
Burada çocuk trene geçtiği izliyordu.
Burada çocuk trene geçtiğini izliyordu.
Burada çocuk tren geçtiği seyretmiş.

11. هل يمكن الذهاب من هنا؟ (Buradan gitmek mümkün mü?)

Buradan gidiyor mu?

12. قَدِّمْتُ إلى المنحة بهدف العيش في تركيا. (Türkiye'de yaşamak için bursa başvurdum.)

13. قراءته للقرآن أثرت على الجميع. (Kur'an okuyuşu herkesi etkiledi.)

Kur'an okuduğu herkese tesir etti.

Kur'an okuduğu herkese etkiledi.

Kur'an okuduğu herkesi etkiledi.

Kur'an okuduğunu herkese etkilendi.

Herkes çok etkilendi kura'an okumak için.

14. كان أبي ضد ذهابي إلى ألمانيا. (Babam Almanya'ya gitmeme/gidişime karşıydı.)

Almanya'ya gittiğim babam kabul etmedi.

15. عدم تذكرك يوم ميلادي شيء سيء جداً. (Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.)

Doğum günüm hatırlamaz kötü bir şey.

Doğum günüm hatırlamadığın çok fena.
Doğum günüm hatırlamadığın çok kötü bir şey.
Doğum günüm hatırlamadığın çok kötü bir şey.
Doğum günüm hatırlamadığını çok kötü bir şey.
Doğum günüm unutmak çok kötü bir şey.
Doğum günüm unutmak çok kötü bir şey.

16. تشكي عائشة من عدم قدرتها على فهم الدرس (Ayşe dersi anlayamamaktan şikayet ediyor.)

Ayşe dersi anlamadı bu yüzden şikayet ediyor.
Ayşe dersi anlamadığını şikayet ediyor.
Ayşe dersi anlamadığı için şikayet ediyor.
Ayşe dersi anlamadığı için şikayet ediyor.
Ayşe dersi anlamadığını için şikayet ediyor.
Ayşe dersi anlamayabildiği şikayet ediyor.
Ayşe dersi anlamak için şikayet ediyor.

17. بضربة واحدة انتهى كل شيء (Bir vuruşla her şey bitti.)

Bir vurmakla herşey bitti.

18. كان الطفل ينتظر مرور القطار من هنا (Çocuk buradan trenin geçmesini bekliyordu.)

Çocuk buradaki tren gidiyor bekledi.

19. أحب أن لا أتيسم بلا سبب (Sebep olmadan gülümsememeyi seviyorum.)

Sebep yokunca gülmüyorum.

Gülmek sebep yok sevmiyorum.

Sebepsiz gülümekten çok sevemem.

20. سنقرأ في درس القراءة هذا الفصل روايتين (Bu dönem okuma dersinde üç roman okuyacağız)

Bu dönem okumak dersinde üç roman okuyacağız.

Cümlelerde bulunan hatalar üç gruba ayrılır:

- ❖ İsimfiil eklerinin yerine çekimli fiil eklerin kullanılması.
- ❖ İsimfiil ekleri ile diğer fiilimsi eklerinin karıştırılması.
- ❖ İsimfiil eklerinin yanlış kullanılması.

Bu üç grup hatası altında öğrencilerin hataları sıralanmıştır. İkinci sınıf, üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerin çevirdiği cümleler bu şekilde gösterilebilir:

İkinci Sınıflar

Tablo 1. İsimfiil Eklerinin Yerine Çekimli Fiil Eklerin Kullanılması (İkinci Sınıf)

Arapçada Cümle	Türkçede Cümle	Öğrencilerin Çevirdiği Cümleler
ذهابنا إلى تركيا كان مفيداً	Türkiye'ye gitmemiz/gidişimiz faydalıydı.	Türkiyeye <u>gittik</u> yararlı oldu.
برأيي يجب عليه أن يدرس أكثر	Bence daha çok ders çalışması gerek.	Bence çok <u>çalış</u> lazım.
استخدامكم هذه الأدوية مهم جداً	Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.	Bu ilaç çok önemli <u>kullanıyorsunuz</u> . Bu ilaçları <u>kullandınız</u> çok önemli. Bu ilaçları <u>kullanınız</u> çok önemli.
هل تحب النوم؟	Uyumayı seviyor musun?	Uyuyor <u>seviyor</u> mu?
أخاف من الذهاب لوحدي إلى الطبيب	Doktora tek başıma gitmekten korkuyorum.	Doktora yalnızım <u>gidiyor</u> korkarım.
اقرأ كتاب من أجل أن تتعلم كلمات جديدة	Yeni kelimeler öğrenmek için kitap okuyun.	Kitap okusun için yeni kelimeler <u>öğreneceksin</u> . Yeni kelimeler <u>öğreniyorsun</u> için bir kitap oku. Kitap oku için yeni kelime <u>öğreniyor</u> .
ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekmiyor.	Yarın erkenden <u>uyanacağım</u> önemli değil.

		Yarın erken <u>kalkacağım</u> gerek yok.
يجب علينا أن نقرأ كتب كثيرة	Çok kitap okumamız lazım.	Biz çok kitap <u>okuyoruz</u> lazım.
		Biz çok kitap <u>okuyacağız</u> lazım.
هل سماعي للموسيقى هنا يز عك؟	Burada müzik dinlemem sizi rahatsız ediyor mu?	Müzik <u>dinliyorum</u> burada rahatsız mı?
أراد المعلم أن نكتب جمل طويلة	Öğretmen uzun cümleler yazmamızı istedi.	Bir uzun cümle <u>yazıyoruz</u> öğretmen istedi.
		Hoca istiyor çok uzun cümle <u>yazıyoruz</u> .
		Öğretmen uzun cümleler <u>yaz</u> istiyor.
على الرغم أنني لا أدخن إلا أنني أحب رائحة الدخان	Sigara içmememe rağmen sigaranın kokusunu seviyorum.	Sigara kokusu <u>seviyorum</u> rağmen sigara içmiyorum.
		Sigara kokusu <u>seviyorum</u> rağmen sigara içmiyorum.

Tablo 2. İsimfiil Ekleri İle Diğer Fiilimsi Eklerinin Karıştırılması (İkinci Sınıf)

Arapçada Cümle	Türkçede Cümle	Öğrencilerin Çevirdiği Cümleler
قدمي أسعد عائلتي	Benim gelişim/ gelmem ailemi mutlu etti.	<u>Geldiğim</u> ailemi mutlu etti.
		<u>Geleceğim</u> ailemi mutlu etti.
أن تبسّم أفضل	Tebessüm etmek daha iyi.	<u>Güler</u> daha iyi.
ذهابنا إلى تركيا كان مفيداً	Türkiye'ye gitmemiz/gidişimiz faydalıydı.	Türkiyeye <u>gittiğimiz</u> faydalı oldu.
استخدامكم هذه الأدوية مهم جداً	Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.	Bu ilaçları <u>kullandığımız</u> çok önemli.
		İlaçlar <u>kullandığımız</u> çok önemli.
		<u>Kullandığımız</u> ilaçlar önemlidir.

		<u>Kullanmadığımız</u> bu ilaç çok önemli.
هل تحب النوم؟	Uyumayı seviyor musun?	Sen <u>uyuyan</u> sevmek misin?
ضحكتُهُ تلفت نظر الجميع	Onun gülüşü herkesin dikkatini çekiyor.	Onun <u>gülüp</u> herkesin dikkatini çekiyor.
هل سماعي للموسيقى هنا يزعجك؟	Burada müzik dinlemem sizi rahatsız ediyor mu?	Burada müzik <u>duduğumdan</u> rahatsız mısın?
أراد المعلم أن نكتب جمل طويلة	Öğretmen uzun cümleler yazmamızı istedi.	Öğretmen bizden uzun cümle <u>yazdığımız</u> istedi.
		Öğretmen uzun cümleler <u>yazdığımız</u> istedi.

Tablo 3. İsimfil Eklerinin Yanlış Kullanılması (İkinci Sınıf)

Arapçada Cümle	Türkçede Cümle	Öğrencilerin Çevirdiği Cümleler
النوم مبكراً شيء جيد	Erken uyumak iyi bir şey.	Erken <u>uyuma</u> iyi bir şey. Erken <u>uyuyuş</u> çok iyi bir şey.
قدمي أسعدت عائلتي	Benim gelişim/ gelmem ailemi mutlu etti.	<u>Gelmeğim</u> ailemi mutlu etti.
وقفته جميلة	Duruşu güzel.	<u>Durma</u> güzeldir.
ذهابنا إلى تركيا كان مفيداً	Türkiye'ye gitmemiz/gidişimiz faydalıydı.	<u>Gitmeğimiz</u> çok faydalı oldu.
إقلاع الطائرة الساعة الواحدة	Uçağın kalkışı saat birde.	Saat birde uçak <u>kalkmak</u> . Saat birde uçak <u>kalkmak</u> . Saat 1:00 uçak <u>kalkmak</u> .
برأيي يجب عليه أن يدرس أكثر	Bence daha çok ders çalışması gerek.	Bence dersi çok <u>çalışmak</u> lazım.
السباحة هنا خطيرة جداً	Burada yüzmek çok tehlikeli.	Bence daha ders <u>çalışmak</u> lazım.

استخدامكم هذه الأدوية مهم جداً	Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.	Bence o daha <u>çalışmak</u> lazım.
غداً لا أفكر في الذهاب إلى المدرسة	Yarın okula gitmeyi düşünmüyorum.	Bence daha <u>çalışmak</u> lazım.
هل تحب النوم؟	Uyumayı seviyor musun?	<u>Uyumak</u> seviyor musun?
		<u>Uyumak</u> seviyor musun?
		<u>Uyumak</u> seviyor musun?
		<u>Uyumak</u> seviyor musun?
		<u>Uyumak</u> seviyor mu?
أخاف من الذهاب لوحدي إلى الطبيب	Doktora tek başıma gitmekten korkuyorum.	Doktora yalnız <u>gitmemden</u> korkuyorum.
		Doktora yalnız <u>gitmeden</u> korkuyorum.
		Doktora yalnız <u>gitmeden</u> korkuyorum.
		Yalnız doktora <u>gitmemi</u> korkuyorum.
غداً سأذهب أنا و صديقتي للسباحة	Yarın arkadaşım ile yüzmeye gideceğiz.	Yarın arkadaşım ile <u>yüzmek</u> gideceğim.
		Yarın ben ve arkadaşım <u>yüzmeğe</u> gideceğim.
ضحكتك تلفت نظر الجميع	Onun gülüşü herkesin dikkatini çekiyor.	Onun <u>gülmesi</u> herkesin dikkatini çekiyor.
اقرأ كتاب من أجل أن تتعلم كلمات جديدة	Yeni kelimeler öğrenmek için kitap okuyun.	Yeni kelimeler <u>öğrenmeyi</u> için bir kitap oku.
ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekmiyor.	Yarın erken <u>kalkmak</u> gerek yok.
		Yarın erken <u>uyanmak</u> önemli değil.
		Yarın erken <u>uyanmak</u> önemli değil.
أراد المعلم أن نكتب جُملاً طويلة	Öğretmen uzun cümleler yazmamızı istedi.	Öğretmen bizden uzun cümle <u>yazmak</u> istedi.

		Uzun cümleleri <u>yazmak</u> istiyor.
		Öğretmen cümleler <u>yazmak</u> istiyor.
		Öğretmen bizden uzun cümle <u>yazmak</u> istedi.

Üçüncü Sınıflar

Tablo 4. İsimfiil Eklerinin Yerine Çekimli Fiil Eklerin Kullanılması (Üçüncü Sınıf)

Arapçada Cümle	Türkçede Cümle	Öğrencilerin Çevirdiği Cümleler
مَلَّثُ مِنْ قَوْلِهَا الْكُذْبَ دَائِمًا	Onun her zaman yalan söylemesinden sıkıldım.	Her zaman yalan <u>söylüyor</u> ve ben sıkıldım. Sıkıldım o her zaman yalan <u>söylüyor</u> .
يقول دكتورى بان أشرب هذا الدواء	Doktorum bu ilacı içmemi söylüyor.	“Bu ilaç <u>iç</u> ” benim doktorum diyor. Doktorum bu ilaç <u>iç</u> diyor. Doktorum dediğine göre bu ilaç <u>iç</u> . Bu ilaç <u>aldı</u> doktorum dedi.
قالت المعلمة أن نغلق هواتفنا في الدرس	Öğretmen derste telefonlarımızı kapatmamızı söyledi.	“Telefonlarınızı derste <u>kapatınız</u> ” öğretmen dedi. Benim öğretmen bizim telefonumuz derste <u>kapatınız</u> diyor. Öğretmen dedi: derste sizin telefonlarınız <u>kapatınız</u> . Derste <u>kapat</u> telefonumuz öğretmen söyledi. Telefonumuz <u>kapat</u> lazım öğretmenimiz söylüyor. Öğretmen söyledi derste cep telefonlarımız

		<u>kapatıyoruz.</u>
قلت له أن لا يتأخر مرة أخرى	Tekrar geç kalmamasını söyledim.	“Bir daha geç <u>kalma</u> ” dedi. Ona geç <u>kalma</u> dedim. Ona bir daha <u>gecikme</u> dedim. Ona dedim bir daha geç <u>kalmadı</u> . Bir daha geç <u>kalma</u> ona dedim. Bir tane geç <u>kalma</u> dedim.
تدرس عاشئة جيداً لكي تذهب إلى تركيا	Ayşe Türkiye’ye gitmek için çok ders çalışıyor.	Türkiyeye <u>gidiyor</u> için Ayşe iyi çalışıyor. Ayşe çok <u>çalışıyor</u> yüzünden Türkiye’ye gitti.
شربت قهوة كي لا تنام مبكراً	Erken uyumamak için kahve içti.	Erken uyumak <u>istemiyor</u> kahve içti. Kahve <u>içti</u> yüzünden çok erken uyumayacak.
كررت الجملة مرتين من أجل أن يفهم	Onun anlaması için cümleyi iki defa tekrarladım.	<u>Anlıyor</u> için bir cümle iki defa tekrar ettim. <u>Anlıyor</u> için iki defa cümleyi tekrar ettim. İki kere cümleyi söyledim bunu için <u>anladı</u> .
ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekmiyor.	Erken <u>uyanıyor</u> önemli değil. Erken <u>uyanıyorum</u> önemi değil.
ذهب أبي لإحضار أخي من المدرسة	Babam kardeşimi okuldan almaya/almak için gitti.	Babam kardeşimi <u>aldı</u> gitti.
تم تحضير هذا الكتاب بهدف تعليم اللغة التركية	Bu kitap Türkçeyi öğretmek amacıyla/için hazırlandı.	Bu kitap Türkçeyi <u>öğretiyor</u> için yaptılar.
أجمل شيء في العالم أن نحب بعضنا بعضاً	Dünyada en güzel şey, birbirimizi sevmektir.	En güzel şey birlikte <u>seviyoruz</u> . Aleminde en güzel şey birlikte <u>seviyoruz</u> .

		Dünyada en güzel şey birbirimizi <u>severiz</u> .
--	--	---

Tablo 5. İsimfiil Ekleri İle Diğer Fiilimsi Eklerinin Karıştırılması (Üçüncü Sınıf)

Arapçada Cümle	Türkçede Cümle	Öğrencilerin Çevirdiği Cümleler
انتهاؤهم من هذا العمل يستغرق الكثير	Bu işi bitirmeleri çok uzun sürer.	<u>Bitirdikleri</u> iş çok vakit alıyor. Bu iş <u>bitirdiğin</u> için uzun süre alır. İşinin <u>bitirdiğini</u> çok vakit alır.
مَلْتُ من قولها الكذب دائماً	Onun her zaman yalan söylemesinden sıkıldım.	Her zaman yalan <u>söylediğinden</u> sıkıldım. sürekli yalan <u>söylediğinden</u> bıktım. Hep yalan <u>söylediğinden</u> sıkıldım.
يقول دكتورى بأن أشرب هذا الدواء	Doktorum bu ilacı içmemi söylüyor.	Doktorum bu ilacı <u>içtiğimi</u> söyledi.
قالت المعلمة أن نغلق هواتفنا في الدرس	Öğretmen derste telefonlarımızı kapatmamızı söyledi.	Öğretmen telefonlarımızı <u>kapatığımızı</u> söyledi.
قلت له أن لا يتأخر مرة أخرى	Tekrar geç kalmamasını söyledim.	Ona bir daha geç <u>gelmediğini</u> söyledim. Ona bir daha geç <u>gelmediğini</u> söyledim. Bir defa geç <u>kalmadığını</u> söyledim.
تدرس عائشة جيداً لكي تذهب إلى تركيا	Ayşe Türkiye'ye gitmek için çok ders çalışıyor.	Ayşe Türkiye'ye <u>gittiği</u> için iyice çalışıyor. Ayşe Türkiye'ye <u>gittiği</u> için çok çalıştı.
شربت قهوة كي لا تنام مبكراً	Erken uyumamak için kahve içti.	Erken <u>uyumadığı</u> için kahve içti. Kahve içti erken <u>uymayacağı</u> için.
بإمكانكم الانتظار في غرفة	Bekleme salonunda bekleyebilirsiniz.	<u>Bekleyen</u> odalarda bekleyebilirsiniz.

الانتظار		<u>Beklediğimiz</u> odada bekleyin.
كررت الجملة مرتين من أجل أن يفهم	Onun anlaması için cümleyi iki defa tekrarladım.	<u>Anladığı</u> için cümle iki defa tekrar ettim.
أصدرت ضريته صوت مرتفع جداً	Onun vuruşu çok ses çıkardı.	<u>Vurduğu</u> çok ses çıkardı.
ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekmiyor.	Yarın erken <u>uyandığımı</u> önemli değil.
أجمل شيء في العالم أن نحب بعضنا بعضاً	Dünyada en güzel şey, birbirimizi sevmektir.	En güzel şey dünyada birbirimizi <u>sevdiğimiziz</u> . Birbirimizi <u>sevdiğimiziz</u> en güzel şeydir. Dünyada en güzel şey beraber <u>seven</u> .
أخاف من مشاهدته التلفاز كثيراً	Çok televizyon izlemesinden korkuyorum.	Çok televizyon <u>seyrettiğinden</u> korkuyorum. Onun televizyon <u>seyrettiğinden</u> korkuyorum.
فليندربوا كثيراً من أجل أن يتحدثوا بشكل جيد	İyi konuşabilmeleri için çok pratik yapsınlar.	İyi <u>konuştukları</u> için çok pratik yapmalılar. İyi <u>konuşurken</u> o yüzden çok pratik yapması lazım.
بدلاً من الذهاب إلى السينما سأقرأ كتاب	Sinemaya gitmek yerine kitap okuyacağım.	Sinemaya <u>gittikçe</u> kitap okuyacağım.

Tablo 6. İsimfiil Eklerinin Yanlış Kullanılması (Üçüncü Sınıf)

Arapçada Cümle	Türkçede Cümle	Öğrencilerin Çevirdiği Cümleler
انتهاؤهم من هذا العمل يستغرق الكثير	Bu işi bitirmeleri çok uzun sürer.	Bu işi <u>bitirmek</u> için çok vakit istiyorlar. Onların işini <u>bitirmek</u> için çok zaman alır. Onların iş <u>bitirmek</u> için çok zaman lazım. Onların işi <u>bitirmek</u> için zaman alır.

مَلْتُ من قولها الكذب دائماً	Onun her zaman yalan söylemesinden sıkıldım.	O her zaman yalan <u>söylemekten</u> sıkıldım.
		Her zaman yalancı <u>söylemekten</u> sıkıldım.
		Yalan <u>söylemekten</u> bıktım.
		O hep yalan <u>söylemekten</u> sıkıldım.
		Yalan olduğunu her zaman <u>söylemekten</u> sıkıldım.
يقول دكتورني بأن أشرب هذا الدواء	Doktorum bu ilacı içmemi söylüyor.	Doktorum söylüyor bu ilaç <u>içmek</u> lazım.
		Doktorum bu ilacı <u>içmek</u> diyor.
شربت قهوة كي لا تنام مبكراً	Erken uyumamak için kahve içti.	Erken <u>uyumamayı</u> için çok kahve içti.
		Erken <u>uyumayı</u> istmiyor kahve içti.
بإمكانكم الانتظار في غرفة الانتظار	Bekleme salonunda bekleyebilirsiniz.	<u>Beklemek</u> odası bekleyebilirsiniz.
		<u>Beklemek</u> odasında beklemek olabilir.
كررت الجملة مرتين من أجل أن يفهم	Onun anlaması için cümleyi iki defa tekrarladım.	<u>Anlamak</u> için iki defa cümle söyledim.
		<u>Anlamak</u> için iki defa tekrar ettim.
		Onu <u>anlamak</u> için cümleyi iki defa tekrar etti.
		Cümleyi iki kere <u>anlamak</u> için söyledim.
		Onun <u>anlamak</u> için cümleyi iki defa tekrar ettim.
أصدرت ضربته صوت مرتفع جداً	Onun vuruşu çok ses çıkardı.	<u>Dövmesi</u> yüksek ses yaptı.
		Onun <u>vurma</u> çok ses çıkardı.
		<u>Vurması</u> yüksek ses çıktı.
		Onun <u>çarpmak</u> yüksek ses çıktı.
		<u>Dövmesi</u> büyük ses çıkardı.
		Onun <u>dövmesi</u> yüksek ses çıkardı.

		Onun <u>çarpması</u> yüksek ses ses çıktı.
		<u>Dövmesi</u> büyük ses çıkardı.
ليس من الضرورة غدا أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekiyor.	Yarın erken <u>uyanmak</u> önemli değil.
		Yarın erken <u>kalkmak</u> önemli değil.
		Yarın erken <u>uyanmak</u> ihtiyaç yok.
		Yarın erken <u>kalkmak</u> zorunda değil.
		Yarın erken <u>kalkmak</u> için hiç gerek yok.
		Erken <u>uyanmak</u> yarın gerek yok.
غدا يوجد لديها اجتماع، عليها أن تتحضر جيداً	Yarın toplantısı var, iyi hazırlanması gerek.	Yarın toplantısı var o iyi <u>hazırlamak</u> lazım.
		Yarın önemli bir toplantı var bu yüzden iyi <u>hazırlamak</u> lazım.
ذهب أبي لإحضار أخي من المدرسة	Babam kardeşimi okuldan almaya/almak için gitti.	Babam kardeşimi <u>almak</u> gitti.
ماذا يوجد فعاليات هنا غير قراءة الكتب؟	Burada kitap okumaktan başka ne faaliyet var?	Bu yerde kitap <u>okumasından</u> ne var.
		Kitap <u>okumasından</u> başka ne faaliyetler var.
		Burada kitap <u>okumadan</u> olaylar var mı.
أجمل شيء في العالم أن نحب بعضنا بعضاً	Dünyada en güzel şey, birbirimizi sevmektir.	Dünyada en güzel şey birbirimizi <u>sevmeyi</u> .
		Birbirimizi <u>sevmeyi</u> dünyada en güzel şeydir.
أخاف من مشاهدته التلفاز كثيراً	Çok televizyon izlemesinden korkuyorum.	Onun televizyon <u>izlemekten</u> çok korkuyorum.
		Televizyon <u>izlemekten</u> çok korkuyorum.
		Televizyon <u>izlemekten</u> korkuyorum.
		O televizyona <u>seyretmekten</u> çok korkuyorum.

		Televiziyor <u>seyretmekten</u> çok korkuyorum.
		Televiziyor <u>seyretmekten</u> korkuyorum.
		Televiziyor <u>seyretmek</u> korkuyorum.
		Televiziyor <u>seyretmekten</u> çok korkarım.
		Televiziyor <u>seyretmekten</u> çok korkarım.
فليتدربوا كثيراً من أجل أن يتحدثوا بشكل جيد	İyi konuşabilmeleri için çok pratik yapınlar.	İyi <u>konusmak</u> için çok pratik yapmalılar.
		İyi <u>konusmak</u> için çok pratik lazım
بدلاً من الذهاب إلى السينما سأقرأ كتاب	Sinemaya gitmek yerine kitap okuyacağım.	Sinemaya <u>gitmeye</u> yerine kitap okuyacağım.
		Sinemaya <u>gitmen</u> yerine kitap okuyacağım.
		Sinemaya <u>gitme</u> yerine kitap okuyacağım.
يجب قراءة هذه الكتب	Bu kitapları okumak lazım.	Bu kitapları <u>okuma</u> lazım.

Dördüncü Sınıflar

Tablo 7. İsimfiil Eklerinin Yerine Çekimli Fiil Eklerin Kullanılması (Dördüncü Sınıf)

Arapçada cümle	Türkçede cümle	Öğrencilerin çevirdiği cümleler
فرحت خالتي لقدمي كثيراً	Teyzem gelmeme/gelişime çok sevindi.	<u>Gidiyorum</u> için teyzem çok mutlu oldu.
على الرغم من أنني لم أتناول الطعام منذ الصباح إلا أنني لست جائعة الآن	Sabahtan beri hiçbir şey yemememe rağmen şimdi aç değilim.	Sabahtan yemek <u>yemedim</u> rağmen aç değilim. Sabahtan yemek <u>yemedim</u> ama ben çok aç değilim. Sabahtan beri yemek <u>yemedim</u> rağmen ben aç değilim. Rağmen sabahtan yemek <u>yemedim</u> ben aç değilim. Rağmen ben sabahtan beri hiç bir şey <u>yemedim</u> , ben acıkmadım şimdi. Rağmen sabahtan yemeği <u>yemedim</u> ama şimdi aç değilim. Kahvaltı <u>yapmadım</u> hala acıkmadım. Hala acıkmadım rağmen sabahtan beri yemeği <u>yemedim</u> .
أحمد على وشك الذهاب الآن	Ahmet şimdi gitmek üzere.	Ahmet <u>gidiyor</u> üzere.
بدلاً من أن يدرس شاهد التلفاز	Ders çalışmak yerine televizyon izledi.	Ders <u>çalışıyor</u> yerine televizyon izledi.
أحزنتنا عدم قدوم معلمنا	Hocamızın gelmeyişi/gelmemesi bizi üzdü.	Hocamız <u>gelmedi</u> bu sebep çok üzgünüz. Öğretmenimiz <u>gelmedi</u> bu yüzden üzgündük. Hocamız <u>gelmiyor</u> için üzgünüz.

		Hocamız <u>gelmiyor</u> için üzgünüz.
		Hocamız <u>gelmiyor</u> için üzgünüz.
		Benim hocam <u>gelmiyor</u> için çok üzgündük.
		Öğretmenim <u>gelmez</u> için üzgün oldum.
هل يمكن الذهاب من هنا؟	Buradan gitmek mümkün mü?	Buradan <u>gidiyor</u> mu?
عدم تذكر يوم ميلادي شيء سيء جداً	Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.	Doğum günüm <u>hatırlamaz</u> kötü bir şey.
تشتكي عائشة من عدم قدرتها على فهم الدرس	Ayşe dersi anlayamamaktan şikayet ediyor.	Ayşe dersi <u>anlamadı</u> bu yüzden şikayet ediyor.
كان الطفل ينتظر مرور القطار من هنا	Çocuk buradan trenin geçmesini bekliyordu.	Çocuk buradaki tren <u>gidiyor</u> bekledi.
أحب أن لا أتبسم بلا سبب	Sebep olmadan gülümsememeyi seviyorum.	Sebep yokunca <u>gülmüyorum</u> .

Tablo 8. İsimfil Ekleri İle Diğer Filimsi Eklerinin Karıştırılması (Dördüncü Sınıf)

Arapçada cümle	Türkçede cümle	Öğrencilerin çevirdiği cümleler
فرحت خالتي لقدمي كثيراً	Teyzem gelmeme/gelişime çok sevindi.	Teyzem <u>geldiğim</u> için çok sevindi.
		Teyzem <u>geldiğim</u> için çok sevindi.
		Teyzem <u>geldiğime</u> için çok sevindi.
		Teyzem <u>geldiğime</u> için çok sevindi.
		Teyzem <u>geldiğim</u> için çok sevinmiş.
		Teyzem <u>geldiğim</u> için çok sevinmiş.
		Teyzem <u>geldiğim</u> için çok sevinmiş.

		Teyzem <u>geldiğim</u> için çok mutlu oldu.
		Benim teyzem <u>geleceğimi</u> çok sevindi.
		Benim teyzem <u>geleceğimi</u> çok sevindi.
		Teyzem <u>geleceğime</u> çok sevindi.
		Teyzemin <u>geldiğimini</u> çok sevindi.
		Teyzemin <u>geldiğimini</u> çok sevindi.
		Benim teyzem <u>gelince</u> çok sevindi.
		Teyzem <u>geleceğime</u> çok sevindi.
على الرغم من أنني لم أتناول الطعام منذ الصباح إلا أنني لسْتُ جائعة الآن	Sabahtan beri hiçbir şey yemememe rağmen şimdi aç değilim.	Sabahtan beri yemek <u>yemediğimi</u> rağmen şimdi aç değilim.
		Sabahtan beri hiç bir şey <u>yemediğime</u> rağmen ben hala aç değilim.
		Sabahtan yemek <u>yemediğime</u> rağmen şimdiye kadar aç değilim.
		Sabahtan hiç bir şey <u>yemediğime</u> rağmen şu an aç değilim.
		Sabahtan beri <u>yiyecek</u> yoktu rağmen şu an aç değilim.
		Sabahtan <u>yiyecek</u> yoktu ama şimdi aç değilim rağmen.
بدلاً من أن يدرس شاهد التلفاز	Ders çalışmak yerine televizyon izledi.	<u>Okuyan</u> yerine televizyon izledi.
		<u>Okuyan</u> yerine televizyon izledi.
لن أنسى وجوده بجانبني	Yanımda olmasını/oluşunu unutmayacağım.	Benim yanıma <u>olduğunu</u> hiç unutmayacağım.
		Benim yanıma <u>olduğunu</u> unutmam.

		Benim yanıma <u>olduğunu</u> hiç unutmam.
		Yanıma <u>olduğunu</u> unutmayacağım.
		Yanıma <u>olduğunu</u> unutmayacağım.
		Yanımda <u>olduğu</u> asla unutmayacağım.
		Yanımda <u>olduğunu</u> unutmayacağım.
		Yanımda <u>olduğunu</u> unutmayacağım.
		O <u>yanındayken</u> bu unutmam.
أحزننا عدم قدوم معلمنا	Hocamızın gelmeyişi/gelmemesi bizi üzdü.	Öğretmenimiz <u>gelmediğini</u> üzüldük.
		Öğretmenimiz <u>gelmediğini</u> çok üzüldük.
		Öğretmenimiz <u>gelmediği</u> için üzüldük.
		Öğretmenimiz <u>gelmediği</u> için üzüldük.
		Öğretmenimiz <u>gelmediği</u> çok üzüldük.
		Hocamızın <u>gelemediğinden</u> üzüldük.
		Hocamızın <u>gelemediğinden</u> üzüldük.
كان الطفل يشاهد مرور القطار من هنا	Çocuk buradan trenin geçişini seyrediyordu.	Burada çocuk trene <u>geçtiği</u> izliyordu.
		Burada çocuk trene <u>geçtiğini</u> izliyordu.
		Burada çocuk tren <u>geçtiği</u> seyretmiş.
قراءته للقرآن أثرت على الجميع	Kur'an okuyuşu herkesi etkiledi.	Kur'an <u>okuduğu</u> herkese tesir etti.
		Kur'an <u>okuduğu</u> herkese etkiledi.
		Kur'an <u>okuduğu</u> herkese etkiledi.
		Kur'an <u>okuduğunu</u> herkese etkilendi.
كان أبي ضد ذهابي إلى ألمانيا	Babam Almanya'ya	Almanya'ya <u>gittiğim</u> babam kabul etmedi.

	gitmeme/gidişime karşıydı.	
عدم تذكر يوم ميلادي شيء سيء جداً	Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.	Doğum günüm <u>hatırlamadığın</u> çok fena.
		Doğum günüm <u>hatırlamadığın</u> çok kötü bir şey.
		Doğum günüm <u>hatırlamadığın</u> çok kötü bir şey.
		Doğum günüm <u>hatırlamadığını</u> çok kötü bir şey.
تشكي عائشة من عدم قدرتها على فهم الدرس	Ayşe dersi anlayamamaktan şikayet ediyor.	Ayşe dersi <u>anlamadığını</u> şikayet ediyor.
		Ayşe dersi <u>anlamadığı</u> için şikayet ediyor.
		Ayşe dersi <u>anlamadığı</u> için şikayet ediyor.
		Ayşe dersi <u>anlamadığını</u> için şikayet ediyor.
		Ayşe dersi <u>anlamayabildiği</u> şikayet ediyor.

Tablo 9. İsimfiil Eklerinin Yanlış Kullanılması (Dördüncü Sınıf)

Arapçada cümle	Türkçede cümle	Öğrencilerin çevirdiği cümleler
هذا أحد أساليب التعليم	Bu, öğretme yollarından biridir.	Bu bir <u>öğretmek</u> yöntemi.
فرحت خالتي لقدمي كثيراً	Teyzem gelmeme/gelişime çok sevindi.	Teyzem çok mutluydu ben <u>gelmek</u> için.
أحمد على وشك الذهاب الآن	Ahmet şimdi gitmek üzere.	Ahmet şimdi <u>gitmenin</u> üzere.
يجب إلقاء نظرة على هذه الكتب	Bu kitaplara göz atmak lazım.	Bu kitap <u>görme</u> gerektirir.
		Bu kitaplara göz <u>atmayı</u> gerekiyor.
بدلاً من أن يدرس شاهد التلفاز	Ders çalışmak yerine televizyon izledi.	O ders <u>çalışmasının</u> yerinde televizyon seyretti.

		Ders <u>çalışmasının</u> yerine televizyon seyretti.
		Ders <u>çalışmanın</u> yerine televizyon seyretti.
بضحكة واحدة يغير كل شيء	Bir gültüş ile her şeyi değiştiriyor.	Sadece bir <u>gülmek</u> her şey değiştirir.
		Her şey bir <u>gülmek</u> değişti.
		Bir <u>gülmek</u> her şeye değişti.
		Bir <u>gülmek</u> her şey değişti.
		Bir <u>gülmekte</u> her şeye değiştiriyor.
		Bir <u>gülmsemek</u> ile her şeyi değişiyor.
كان الطفل يشاهد مرور القطار من هنا	Çocuk buradan trenin geçişini seyrediyordu.	Burada çocuk treninin <u>gitmek</u> gördü.
		Çocuk buradan trenin <u>geçmesini</u> buradan izliyordu.
		Çocuk tren buradan <u>geçmesini</u> izliyordu.
		Çocuk tren buradan <u>geçmesini</u> izliyordu.
		Çocuk tren buradan <u>geçmesini</u> izliyordu.
		Çocuk buradan tren <u>geçmesini</u> seyrediyordu.
		Çocuk buradan tren <u>geçmesini</u> seyrediyordu.
		Çocuk buradan trenin <u>geçmesini</u> bekliyordu.
		Burada çocuk tren <u>gelmek</u> seyrediyor.
قراءته للقرآن أثرت على الجميع	Kur'an okuyuşu herkesi etkiledi.	Herkes çok etkilendi kura'an <u>okumak</u> için.
سنقرأ في درس القراءة هذا الفصل روايتين	Bu dönem okuma dersinde üç roman okuyacağız.	Bu dönem <u>okumak</u> dersinde üç roman okuyacağız.

عدم تذكر يوم ميلادي شيء سيء جداً	Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.	Doğum günüm <u>unutmak</u> çok kötü bir şey.
		Doğum günüm <u>unutmak</u> çok kötü bir şey.
نشككي عائشة من عدم قدرتها على فهم الدرس	Ayşe dersi anlayamamaktan şikayet ediyor.	Ayşe dersi <u>anlamak</u> için şikayet ediyor.
بضربة واحدة انتهى كل شيء	Bir vuruşla her şey bitti.	Bir <u>vurmakla</u> herşey bitti.
أحب أن لا أتبسم بلا سبب	Sebep olmadan gülümsememeyi seviyorum.	<u>Gülmek</u> sebep yok sevmiyorum.
		Sebepsiz <u>gülümekten</u> çok sevmem.

3.2. Yorumlar

3.2.1. Türkçenin Eklemeli Bir Dil Olmasından Kaynaklanan Hatalar

1. İsimfiil Ekleri İle Fiilimsi Eklerin Karıştırılması

Tablo 10. Türkçenin Eklemeli Bir Dil Olmasından Kaynaklanan Hatalar

Fiilimsi Ekleri İle Karıştırılması	Sebeup Belirten Cümlelerde -mA İsimfiil Ekinin -Dik/-AcAk Sıfatfiil Ekleriyle Karıştırılması.	-mA İsimfiil Eki İle -Dik Sıfatfiil Ekinin Karıştırılması
<u>Güler</u> daha iyi. (2.sınıf)	Burada müzik <u>duyduğumdan</u> rahatsız mısın? (2.sınıf)	Doktorum bu ilacı <u>ıçtiğimi</u> söyledi. (2.sınıf)
Sen <u>uyuyan</u> sevmek misin? (2.sınıf)	Her zaman yalan <u>söylediğinden</u> sıkıldım. (3.sınıf)	Öğretmen telefonlarımızı <u>kapatığımızı</u> söyledi. (2.sınıf)
Onun <u>gülüp</u> herkesin dikkatini çekiyor. (2.sınıf)	sürekli yalan <u>söylediğinden</u> bıktım. (3.sınıf)	Ona bir daha geç <u>gelmediğini</u> söyledim. (2.sınıf)
<u>Bitirdikleri</u> iş çok vakit alıyor. (3.sınıf)	Hep yalan <u>söylediğinden</u> sıkıldım. (3.sınıf)	Bir defa geç <u>kalmadığımı</u> söyledim. (2.sınıf)
<u>Bekleyen</u> odalarda bekleyebilirsiniz. (3.sınıf)	Ayşe Türkiyeye <u>gittiği</u> için iyice çalışıyor. (3.sınıf)	Öğretmen bizden uzun cümle <u>yazdığımızı</u> istedi. (2.sınıf)
<u>Beklediğimiz</u> odada bekleyin. (3.sınıf)	Ayşe Türkiyeye <u>gittiği</u> için çok çalıştı. (3.sınıf)	Bir defa geç <u>kalmadığımı</u> söyledim. (3.sınıf)
<u>Vurduğ</u> çok ses çıkardı. (3.sınıf)	Erken <u>uyumadığı</u> için kaahve içti. (3.sınıf)	Yarın erken <u>uyandığım</u> önemli değil. (3.sınıf)
Dünyada en güzel şey beraber <u>seven</u> . (3.sınıf)	Kahve içti erken <u>uymayacağı</u> için. (3.sınıf)	Almanya'ya <u>gittiğim</u> babam kabul etmedi. (4.sınıf)
Sinemaya <u>gittikçe</u> kitap okuyacağım. (3.sınıf)	<u>Anladığı</u> için cümle iki defa tekrar ettim. (3.sınıf)	<u>Geldiğim</u> ailemi mutlu etti. (2.sınıf)

Benim teyzem <u>gelince</u> çok sevindi. (4.sınıf)	Çok televizyon <u>seyrettiğinden</u> korkuyorum. (3.sınıf)	<u>Geleceğim</u> ailemi mutlu etti. (2.sınıf)
O <u>yanındayken</u> bu unutmam. (4.sınıf)	Onun televizyon <u>seyrettiğinden</u> korkuyorum. (3.sınıf)	Türkiyeye <u>gittiğimiz</u> faydalı oldu. (2.sınıf)
En güzel şey dünyada birbirimizi <u>sevdiğimiziz</u> . (3.sınıf)	İyi <u>konuştukları</u> için çok pratik yapmalılar. (3.sınıf)	Yanımda <u>olduğu</u> asla unutmayacağım. (4.sınıf)
	Teyzem <u>geldiğim</u> için çok sevindi. (4.sınıf)	Öğretmenimiz <u>gelmediğini</u> üzüldük. (4.sınıf)
	Benim teyzem <u>geleceğimi</u> çok sevindi. (4.sınıf)	Doğum günüm <u>hatırlamadığım</u> çok fena. (4.sınıf)
	Teyzem <u>geleceğime</u> çok sevindi. (4.sınıf)	Ayşe dersi <u>anlamadığını</u> şikayet ediyor. (4.sınıf)
	Ayşe dersi <u>anlamadığı</u> için şikayet ediyor. (4.sınıf)	

İsimfiil konusu yabancı dil olarak Türkçe öğretim derslerinde genelde fiilimsiler adı altında anlatılır ve ard arda verilir. Bu durum Ürdün Üniversitesinde Türkçe öğretimi için kullanılan kitapta aynıdır (Gazi Tömer, 2006). Eklemeli bir dil olan Türkçede kelimeler arasındaki dil bilgisel ilişkiler ve söz yapımında ekler önemli bir yer tutar, çekimli bir dil olan Arapça ise bu hususta Türkçeden farklıdır. Arap öğrenciler Arapça konuşurken kelimelerin köküne ve türetmelerine dikkat ederler. Kelimenin sonunda üç “hareke”den başka bir şey (،،،) düşünmezler. Sözcük sonundaki bu üç ses değişikliği sözcüğün cümle içindeki görevini de belirler. Arapçayı anadil olarak konuşan bir öğrenci cümle içinde öge yerleştirme işini sözcük sonu ses değişimine göre ayarlar. Bu nedenle eklerle değişen sözcük türü, Arapça konuşanlar için mantıksal bir sorun oluşturmaktadır. Ayrıca Araplar günlük hayatta konuşma dili olarak *ammiye* kullanırlar. Konuşma dilinde kelimelerin sonundaki harekeler genelde kullanılmaz. Kullanmak isterlerse harekenin ne olduğunun önemi yoktur. Günlük konuşma dillerinde kelime sonlarının önem arz etmemesi, onların

Türkçeye yaklaşımlarını da etkilemiştir. Aynı mantıkla Türkçedeki eklere de önem vermemişlerdir. Arapça ile Türkçe arasındaki ayrımın farkında olmayan öğrenciler, Türkçe ekler konusunda sıkıntı yaşamaktadır.

Yukarıya alınan örnek cümlelerde, öğrencilerin bütün fiilimsi eklerini karıştırdığı görülmektedir. Örneklerde isimfiil ekleri hem sıfatfiil hem de zarffiil ekleri ile karıştırılmıştır. Örneğin; şu örneklerde isimfiil yerine sıfatfiiller tercih edilmiştir: *Bekleme odası* yerine *Bekleyen odalarda bekleyebilirsiniz* (sıfatfiil); *dünyada en güzel şey, birbirimizi sevmektir* yerine *dünyada en güzel şey beraber seven* (sıfatfiil); *gülümsemen daha iyi* yerine *güler daha iyi* (sıfatfiil) (*güler daha iyi* cümlesinde *güler* kelimesi şeklen geniş zaman ve sıfatfiil olabilir. Fakat bu cümlede sıfatfiil olduğu düşünülür. Çünkü öğrenci kelimeyi cümlenin başında kullanmayı tercih etmiştir ve kelime şahıs ekine ihtiyaç duymasına rağmen *-Ar* sıfatfiil eki şahıs ekini almaz diye kullanmamıştır. Geniş zaman olsaydı öğrenci hem cümlenin sonuna koyardı hem de *gülersin* asıl anlama göre yazardı. *Gülümsemen daha iyi* yerine *güler daha iyi* isimfiil eki ile sıfatfiil karıştırarak geniş zamanla karıştırmaktan bu kelimedede daha mantıklı görülmektedir.). Sıfatfiiller yanında zarffiillerinde isimfiil yerine kullanılabildiği görülmektedir. Örnek olarak *teyzem gelmeme* yerine *benim teyzem gelince çok sevindi* (zarffiil); *gülüşü* yerine *onun gülüp herkesin dikkatini çekiyor* (zarffiil) cümlesi tercih edilmiştir.

Arap öğrencilerin tercüme ettiği cümlelerde, isimfiil eki yerine en çok kullanılan sıfatfiil ekinin *-Dik* olduğu görülmektedir. Bu karışmanın iki durumda ortaya çıktığı belirlenebilmektedir: Sebep belirten cümlelerde ve *-mA+iyelik* eki kullanılması gereken cümlelerde. Türkçede, *- Dik eki+iyelik eki+için*; *-Dik+iyelik eki+-DAn*; *-Dik+iyelik eki+-A*; *-AcAk+iyelik eki+için*; *-AcAk+iyelik eki+-A* vb. yapılarla cümlede sebep belirtilebilir. *Okuduğum için anladım, yanına geleceğim için mutluyum* gibi. Bu cümleler belli bir zamana (geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman) bağlı olduğundan *- Dik/-AcAk* eki ve *için* edatı ile ifade edilmiştir. Yani *okuduğum için*: okumuş olduğum için veya okumakta olduğum için, *geleceğim için*: gelecekte yanında olacağım için anlamlarında bulunabilir. Arap öğrencilere bu örneklere benzeyen cümleler verilmiştir. Cümlelerdeki mastarları (zamana dönük olmayan) isimfiilleri kullanarak tercüme etmek yerine sıfatfiil ile isimfiil

arasındaki küçük farkın (zaman olup olmadığı) idrakinde değillerdir. *Sürekli yalan söylediğinden bıktım, sürekli yalan söylemesinden bıktım.* Neden bıktım? Yalan söylemekte olduğu için veya söylemiş olduğu için bıkmayı; yalan söylemesinden ise yalan söyleme eyleminden, hiçbir zamana değinmeden, bıkmaya söz konusudur. *Ayşe Türkiyeye gittiği için çok çalıştı.* Gitmiş olduğundan demek. *Ayşe Türkiyeye gitmek için çok çalıştı.* Ayşe neden çok ders çalıştı? Türkiyeye gitmek için: Ayşe Türkiyeye gitmiş olabilir, gitmemiş olabilir, gidecek de olabilir. *Ayşe dersi anlamadığı için şikayet ediyor. Ayşe dersi anlamamasından şikayet ediyor.* Ayşe neyden şikayet ediyor? Dersi ya şimdi ya da geçmişte anlamadığı için. *Dersi anlamamasından şikayet ediyor* cümlesinde ise anlamama eyleminden şikayet ediyor. *Söylediğinden ve söylemesinden; gittiği için ve gitmek için; anlamadığı için ve anlamamasından* arasındaki zamanla ilgili fark yabancılar için hemen fark edilecek bir husus değildir. İlave olarak *-Dik/-AcAk* ve *-mA* eklerinin *iyelik* eki alabiliyor olması bu iki ekin karıştırılmasına sebep olabilir. *İçtiği-m; içme-m/ gittiği-m; gitme-m/ geleceği-m; gelme-m* vb. Bu benzerlik de yabancılar için karıştırıcı olabilir.

2. Yanlış Ek Kullanımı

Tablo 11. Türkçenin Eklemeli Bir Dil Olmasından Kaynaklanan Hatalar

-mA Yerine -mAk Ekinin Kullanılması	-mAk Yerine -mA Ekinin Kullanılması	-(y)Iş Yerine -mA Ekinin Kullanılması	-(y)Iş Yerine -mAk Ekinin Kullanılması
<u>Uyumak</u> seviyor musun? (2.sınıf)	Erken <u>uyuma</u> iyi bir şey. (2.sınıf)	Çocuk buradan trenin <u>geçmesini</u> izliyordu. (4.sınıf)	Sadece bir <u>gülmek</u> her şey değiştirir. (4.sınıf)
Yarın arkadaşım ile <u>yüzmek</u> gideceğim. (2.sınıf)	Doktora yalnız <u>gitmeden</u> korkuyorum. (2.sınıf)		Onun <u>çarpmak</u> yüksek ses çıktı. (3.sınıf)
Yarın erken <u>uyanmak</u> önemli değil. (2.sınıf)	Yalnız doktora <u>gitmemi</u> korkuyorum. (2.sınıf)		Burada çocuk tren <u>gelmek</u> seyrediyor. (4.sınıf)
Öğretmen cümleler <u>yazmak</u> istiyor. (2.sınıf)	Yeni kelimeler <u>öğrenmeyi</u> için bir kitap oku. (2.sınıf)		Bir <u>vurmakla</u> herşey bitti. (4.sınıf)
<u>Beklemek</u> odası bekleyebilirsiniz. (3.sınıf)	Bu yerde kitap <u>okumasından</u> ne var. (3.sınıf)		
Babam kardeşimi <u>almak</u> gitti. (3.sınıf)	Kitap <u>okumasından</u> başka ne faaliyetler var. (3.sınıf)		
Bu bir <u>öğretmek</u> yöntemi. (4.sınıf)	Burada kitap <u>okumadan</u> olaylar var mı. (3.sınıf)		
Bu dönem <u>okumak</u> dersinde üç roman okuyacağız. (4.sınıf)	Dünyada en güzel şey birbirimizi <u>sevmevi</u> . (3.sınıf)		
Doğum günüm <u>unutmak</u> çok kötü bir şey. (4.sınıf)	Birbirimizi <u>sevmevi</u> dünyada en güzel şeydir. (3.sınıf)		
<u>Gülmek</u> sebep yok sevmiyorum. (4.sınıf)			

İsimfiil ekleri öğrenilirken yanlış eki kullanmak büyük bir sıkıntıdır. Tercüme edilen cümlelere bakılacak olursa; ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri 132 kere ekleri karıştırmışlardır. *-mA* yerine 75 kere *-mAk* kullanılmıştır, *-mAk* yerine 29 kere *-mA* kullanılmıştır. Yani *-mAk* ve *-mA* ekinin karıştırılması 132 cümlenin 104'ünde görülmektedir. Buradan hareketle *-mAk* ve *-mA* ekinin kullanımı ve aralarındaki farkın anlaşılabilmesi öğrencilerin en çok zorlandığı noktalardan biri olduğu tespit edilmiştir.

Ekler arasındaki anlam farklılıklarının ve eklerin vazifelerinin tam olarak bilinmemesi, yanlış kullanma sebeplerinden en önemlisidir. *-mAk* eki hareketin adını ifade eder, kelimeye daha çok soyut anlam katmaktadır. *-mA* eki fiildeki kınıması, oluşu, hareketi veya durumu adlandırır, kelimeye kattığı anlam çok somut olur. *-(y)Iş* eki fiili adlandırmaktan ziyade fiilin tarzını da gösterebilir. Bu eklerin özellikleri bilinmezse veya farkına varılmazsa doğru kullanım mümkün olmayacaktır. *Uyumak seviyor musun?, doktora yalnız gitmeden korkuyorum, sadece bir gülmek her şey değiştirir. Uyumak yerine uyumayı, gitmeden yerine gitmekten ve gülmek yerine gülüş olması lazım. Öğrenciler eklerin vazifelerini iyi bir şekilde bilmediği için uygun eki kullanamamışlardır. İlave olarak -mAk/-mA eklerinin şeklen birbirine benzer olmasının bu iki ekin karıştırılmasına neden olduğu söylenebilir.*

-mA ve *-(y)Iş* eki arasındaki benzer hususlar çoktur. Bazı cümlelerde ikisi de kullanılabilirken bazı cümlelerde yalnızca biri kullanılabilir. Bunun sebebi türetilmiş olan fiil ya da cümledeki diğer unsurların eklere izin vermeyişidir. Mesela; *gelişim ailemi mutlu etti, gelmem ailemi mutlu etti* cümlesinde iki ek de kullanılabilir ama *çocuk buradan trenin geçmesini bekliyordu* cümlesinde sadece *-mA* eki olabilir. *Çocuk buradan trenin geçmesini bekliyordu* ve *çocuk buradan trenin geçişini seyrediyordu* cümleleri dördüncü sınıfta (son sınıf) olan öğrencilere verilmiştir. Cümlelerin yapısı hemen hemen aynı görünür, halbuki içinde kullanılması gereken isimfiil eki farklı olmalıdır. Bu iki cümlede bitimli fiil, kullanılan fiilimsileri sınırlandırmıştır. Öğrenciler cümledeki unsurların fiilimsi üzerindeki etkisini bilmeyince ne zaman *-(y)Iş* ekini, ne zaman *-mA* ekini veya onlardan sadece birini kullanılabileceğini bilemeyeceklerdir. Bu iki cümlede öğrencilerin yarısından daha fazlası hata yapmıştır. Bundan hareketle öğrencilerin tamamen

–(y)İş eki ile –mA eki arasındaki farkı kavrayamadıkları ve genel olarak isimfiil eklerinin bütün cümlelerin unsurlarını etkilediğini bilemedikleri anlaşılabilir.

3.2.2. Cümle Yapısından Kaynaklanan Hatalar

Tablo 12. Cümle Yapısından Kaynaklanan Hatalar

-mAk yerine	-mA+İyelike Eki+İçin Yerine - mAk+İçin	-mA+İyelik Eki+Rağmen	-mA+İyelik Eki+Lazım/Gerek Yerine - mAk+Lazım/Gerek)	-mAk+Üzere
Sinemaya <u>gitmeye</u> yerine kitap okuyacağım. (3.sınıf)	Bu işi <u>bitirmek</u> için çok vakit istiyorlar. (3.sınıf)	Sigara kokusu <u>seviyorum</u> rağmen sigara içmiyorum. (2.sınıf)	Bence dersi çok <u>çalışmak</u> lazım. (2.sınıf)	Ahmet şimdi <u>gitmenin</u> üzere. (4.sınıf)
Sinemaya <u>gitmen</u> yerine kitap okuyacağım. (3.sınıf)	<u>Anlamak</u> için iki defa cümle söyledim. (3.sınıf)	Sabahtan yemek <u>yemedim</u> rağmen aç değilim. (4.sınıf)	Yarın erken <u>kalkmak</u> gerek yok. (2.sınıf)	Ahmet <u>gidiyor</u> üzere. (4.sınıf)
Sinemaya <u>gitme</u> yerine kitap okuyacağım. (3.sınıf)	Cümleyi iki kere <u>anlamak</u> için söyledim. (3.sınıf)	Rağmen sabahtan yemek <u>yemedim</u> ben aç değilim. (4.sınıf)	Yarın toplantısı var o iyi <u>hazırlamak</u> lazım. (3.sınıf)	
O ders <u>çalışmasının</u> yerinde televizyon seyretti. (4.sınıf)	İyi <u>konusmak</u> için çok pratik yapmalılar. (3.sınıf)	Sabahtan beri yemek <u>yemediğimi</u> rağmen şimdi aç değilim. (4.sınıf)	Doktorum söylüyor bu ilaç <u>içmek</u> lazım. (3.sınıf)	
Ders <u>çalışmasının</u> yerine televizyon seyretti. (4.sınıf)	Yarın erken <u>kalkmak</u> için hiç gerek yok. (3.sınıf)	Sabahtan yemek <u>yemediğime</u> rağmen şimdiye kadar aç değilim. (4.sınıf)	Biz çok kitap <u>okuyoruz</u> lazım. (2.sınıf)	

Ders <u>çalışmanın</u> yerine televizyon seyretti. (4.sınıf)	Ayşe dersi <u>anlamak</u> için şikayet ediyor. (4.sınıf)	Sabahtan beri <u>yiyecek</u> yoktu rağmen şu an aç değilim. (4.sınıf)	Erken <u>uyanıyorum</u> önemli değil. (2.sınıf)	
Ders <u>çalışıyor</u> yerine televizyon izledi. (4.sınıf)	<u>Anlıyor</u> için bir cümle iki defa tekrar ettim. (3.sınıf)	Sabahtan <u>yiyecek</u> yoktu ama şimdi aç değilim rağmen. (4.sınıf)	Yarın erkenden <u>uyanacağım</u> önemli değil. (2.sınıf)	
<u>Okuyan</u> yerine televizyon izledi. (4.sınıf)	Hocamız <u>gelmiyor</u> için üzgünüz. (4.sınıf)	Kahvaltı <u>yapmadım/</u> hala acıkmadım. (4.sınıf)	Bu kitapları <u>okuma</u> lazım. (3.sınıf)	
<u>Okuyan</u> yerine televizyon izledi. (4.sınıf)			Bu kitaplara göz <u>atmayı</u> gerekiyor. (4.sınıf)	

Yukarıya alınan örnek cümlelerde isimfiilin belli bir yapıya bağlı olduğu görülmektedir. – *mAk+yetine*, *-mAk+üzere*, *-mA+iyelik eki+için*, *-mA+iyelik eki+rağmen*, *mA+iyelik eki+lazım/gerek* gibi. Burada öğrencinin doğru bir cümle kurabilmesi için, isimfiil eklerini bilmesinden ziyade *yetine*, *üzere*, *için*, *lazım/gerek* ve *rağmen* zarf görevinde bulunan kelimelerin anlamlarını, hangi isimfiil eki ile kullanıldığını ve cümlenin söz dizimini bilmesi gerekir. Bu üç noktada bir kusur olursa cümlede hata bulunma ihtimali yüksektir. Herhangi bir yabancı dil öğrenilirken, genelde alfabe, kelimeler, kısa cümleler, uzun ve farklı yapılardaki cümleler sonra metin ve devamı öğretiliyor. Öğrenciler isimfiil eklerini öğrenirken bu adımlara benzeyen adımlardan geçmişlerdir. Yani ilk olarak *-mAk*, *-mA*, *-(y)Iş* eklerini yalın halindeyken, *al-mak*, *oku-ma*, *gül-üş* örneklerinde kelimelerle beraber, *başarının yarısı inanmaktır* örneğinde cümle içinde, sonra *erken uyumama rağmen hala uykum var* örneğinde isimfiil şeklinde farklı yapılarda öğrenirler. Öğrencilerin yazdığı cümlelere bakılacak olursa, *sinemaya gitmeye yerine kitap okuyacağım*, *sinemaya gitmen yerine kitap okuyacağım*, *ders çalışıyor yerine televizyon izledi*, *okuyan yerine televizyon*

izledi, o ders çalışmasının yerinde televizyon seyretti cümleleri az önce zikredilen noktalara dayanarak tahlil edilirse; öğrenciler genel olarak *yerine* kelimesini bilirler ve bu kelimenin isimfiil olması gereken *gitmek* ve *çalışmak* kelimelerinden sonra kullanıldığının farkındadırlar ama isimfiil eklerini bilmemekte ve hangi isimfiil ekinin kullanıldığını da bilmemektedirler. *Ders çalışıyor yerine televizyon izledi* cümlesinde öğrenci, *yerine* kelimesini isimfiil ekleri ile hiç kullanmamışlardır. *Sinemaya gitmen yerine kitap okuyacağım, çalışmasının yerinde televizyon seyretti* cümlelerinde ise kullanmışlardır ama yanlış eki tercih etmişlerdir. *Üzere* kelimesini, *Ahmet şimdi gitmenin üzere, Ahmet gidiyor üzere* cümlelerinin birinde isimfiil olarak kullanması gerektiğini bilir ama yanlış eki tercih eder, *Ahmet gidiyor üzere* cümlesinde ise isimfiil ile kullanıldığını bilmez.

Rağmen edatı; *sigara kokusu seviyorum rağmen sigara içmiyorum, sabahtan yemek yemedim rağmen aç değilim, sabahtan beri yemek yemediğimi rağmen şimdi aç değilim, sabahtan yemek yemediğime rağmen şimdiye kadar aç değilim, sabahtan beri yiyecek yoktu rağmen şu an aç değilim, sabahtan yiyecek yoktu ama şimdi aç değilim rağmen, kahvaltı yapmadım hala acıkmadım, Rağmen sabahtan yemek yemedim ben aç değilim* cümlelerinde öğrenciler, *sabahtan yemek yemedim rağmen aç değilim* cümlesinde doğru söz dizimi içinde fiil ile kullanmışlardır. *Sabahtan beri yiyecek yoktu rağmen şu an aç değilim, sabahtan yiyecek yoktu ama şimdi aç değilim rağmen*; yanlış söz dizimi ile sıfatfiil eklerini kullanarak cümleler kurmuşlardır. *kahvaltı yapmadım hala acıkmadım* cümlesinde *rağmen* edatı hiç kullanılmamıştır. *Rağmen* içeren yanlış cümlelere bakılırken *rağmen* edatının Arapçada bir edat olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, söz dizimi olarak bu örnek cümleler arasında en çok hatalı görünen Türkçe cümle; *rağmen sabahtan yemek yemedim ben aç değilim* Arapçada bu şekilde söylenmektedir. Bu cümlede Arap öğrenciler *rağmen* kelimesini öğrenirken; önce isimfiil eki ile, sonra *-mA* isimfiil eki ile, sonra Arapçada aynı edat olsa bile Arapçadan tam tersi söz dizim içinde kullanımlarını öğrenmeleri gerekir.

İçin ve *lazım* edatlarını hem *-mAk* eki hem de *-mA* eki ile kullanılabilmeleri için öğrenciler *lazım* ve *için* içeren cümlelerde *-mAk*, *-mA* ile karıştırma durumuna düşebilirler. *Bu işi bitirmek için çok vakit istiyorlar, anlamak için iki defa cümle söyledim, cümleyi iki kere*

anlamak için söyledim, iyi konuşmak için çok pratik yapmalılar, yarın erken kalkmak için hiç gerek yok, Ayşe dersi anlamak için şikayet ediyor cümlelerinde öğrenciler -mA+iyelik eki+için yerine -mAk+için kullanmışlardır. *Bence dersi çok çalışmak lazım, yarın erken kalkmak gerek yok, yarın toplantısı var o iyi hazırlamak lazım, doktorum söylüyor bu ilaç içmek lazım.* Öğrenciler, *bitirmek için, anlamak için, konuşmak için, çalışmak lazım, kalkmak gerek, içmek lazım ve hazırlamak lazım* yapılarında, -mA eki yerine -mAk ekini yanlış tercih etmişlerdir.

Anlıyor için bir cümle iki defa tekrar ettim, hocamız gelmiyor için üzgünüz, biz çok kitap okuyoruz lazım, erken uyanıyorum önemli değil, yarın erkenden uyanacağım önemli değil, bu kitapları okuma lazım, bu kitaplara göz atmayı gerekiyor cümlelerinde ise isimfiil yerine fiil tercih edilmiştir. *Uyanıyorum önemli değil, uyanacağım önemli değil ve göz atmayı gerekiyor* yapılarından hareketle öğrencinin gereklilik yapısının ifade etmelerinde sıkıntı olduğu görülmektedir.

Yabancı öğrenciler tarafından -mA+iyelik eki+lazım yerine -mAk+lazım ve -mA+iyelik eki+için yerine -mAk+için kullanmalarının yapıyı öğrenememekten başka sebebi olabilir; -mAk+lazım ve -mAk+için yapılarını, -mA+iyelik eki+lazım yapısıyla karşılaştığımızda -mAk+lazım ve -mAk+için yapılarını daha kolay ve kısa olduğu için tercih etmişlerdir. -mAk ekini kullanınca iyelik eklerine -mA ekindeki gibi ihtiyaç yoktur. *Al-mak için, al-ma-mız için.* İsimfiil ekleri, ilk öğrenildiğinde yabancı öğrenciler tarafından hiçbir eke gerek duyulmadan kullanılır. *Ahmet'in gelmesi lazım* cümlesi ilk öğrenildiğinde, *Ahmet gelmek lazım* şeklinde söyleniyordu. Çünkü yabancı öğrenciler için, bu durumda isimfiil eklerini kullanmak diğer eklerle nazaran daha önemlidir. Öğrenci, en son öğrendiği bilgiyi öncüler. Türkçe gibi sondan eklemeli bir dil öğrenilirken öğrencinin her öğrendiği yeni ek, ondan önce öğrenmiş olduğu eke ket vurmakta ve sonradan öğrendiği eki ilk öğrendiği ek gibi kullanamamasına engel teşkil edebilmektedir (isimfiil ekleri ve iyelik eki gibi). Yani daha önce öğrenmiş oldukları iyelik eklerine isimfiil eki gelince sadece isimfiil ekini kullanır ve iyelik eklerini fark etmeden düşürür. Bu durum yavaş yavaş azalacaktır. Öğrenci isimfiil ekine hakim olunca öğrendiği eski eklerle beraber kullanmaya başlayacaktır. *Bence ders çalışmak lazım, bence ders çalış-ma-sı lazım* cümlesindeki gibi, birinci cümlede isimfiil

eklerini önceden öğrenmiş olan öğrencinin iyelik ekini de kullanması gerekir. *Onun anlama-sı için cümleyi iki defa tekrarladım yerine cümleyi iki kere anlamak için söyledim. Bence daha çok ders çalışma-sı gerek yerine bence dersi çok çalışmak lazım kullanmışlardır. Anlamak için yerine anlaması için, çalışmak için yerine çalışması için, anlamak için yerine anlaması için kullanımları yabancılara göre daha kolay görünmektedir.*

3.3.3. Cümlelerin Uzun Olmasından Kaynaklanan Hatalar

Arap öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken Türkçede karşılaştıkları ilk ve en sıkıntılı husus, Arapça ve Türkçe arasındaki söz dizimi farklılığıdır. Buna göre Türkçe öge sıralanışının özne-nesne-yüklem iken Arapça öge sıralanışının yüklem-özne-nesne şeklinde olmasıdır. Türkçe *Ahmet okula gitti* cümlesi Arapçada *ذهب أحمد إلى المدرسة Gitti Ahmet a-okul* biçiminde olmaktadır. Bu sebeple anadili Arapça olan öğrencilerin, fiilin yerinin değişmesini ve diğer unsurları algılayabilmeleri zaman alır. Öğrenciler Türkçe söz dizimi ile uğraşırken Türkçe cümlelerde fiile benzeyen bir unsurla hem anlam hem de yazılış olarak (isimfiil) karşılaşıncaya bitimli fiili kullanmayı ve kısa cümleleri tercih etmeleri daha kolay olur. Örneğin; *Türkiye'ye gittik yararlı oldu, her zaman yalan söylüyor ve ben sıkıldım, sıkıldım o her zaman yalan söylüyor, erken uyumak istemiyor kahve ıçtı, iki kere cümleyi söyledim bunun için anladı, Ayşe dersi anlamadı bu yüzden şikayet ediyor, “Bu ilaç ıç” benim doktorum diyor, öğretmen söyledi derste cep telefonlarımız kapatıyoruz, ona bir daha gecikme dedim. Türkiye'ye gitmemiz faydalı oldu yerine Türkiye'ye gittik (1.cümle) faydalı oldu (2.cümle). Onun her zaman yalan söylemesinden sıkıldım yerine her zaman yalan söylüyor (1.cümle) ve ben sıkıldım (2.cümle). Erken uyumamak için kahve ıçtı yerine erken uyumak istemiyor (1.cümle) kahve ıçtı (2.cümle). Ayşe dersi anlayamamaktan şikayet ediyor yerine Ayşe dersi anlamadı (1.cümle) bu yüzden şikayet ediyor (2.cümle). Doktorum bu ilacı ıçmemi söylüyor yerine “Bu ilaç ıç” (1.cümle) benim doktorum diyor (2.cümle). Bu cümleler isimfiil ekleri ile kurulurken cümlelerin uzun olmasından ziyade bir cümlede iki fiil kullanılmalı ama biri bitimli halde diğeri bitimsiz haldedir. Yani *doktorum bu ilacı ıçmemi söylüyor* cümlesinde öğrenci bu cümleyi kurmak isteyince *ıç-* ve *söyle-* fiillerinin kökleri aklına gelir, sonra hangisinin bitimli veya bitimsiz, hangisinin cümlelerin sonunda*

veya cümlenin ortasında olacağını düşünmesi gerekir. Bu durum yabancılar için zor ve çok karmaşık algılanır. Bu yüzden bir tane bitimsiz (içmemi) ve bitimli (söylüyor) olan cümle kurmak yerine iki tane bitimli (anlamadı, şikayet ediyor) olan cümle kurmak daha kolay olur. *Türkiyeye gitmemiz yararlı/faydalı oldu* gibi bir cümle *Türkiyeye gittik. Yararlı oldu* biçiminde kullanıldığında söz dizimsel açıdan da anlamsal açıdan da bir yanlışlık yoktur. Öğrenci sadece bağımlı cümle yerine söz dizimi açısından birbirinden bağımsız iki cümle kullanmayı tercih etmiştir. Kısaca, isimfiil yerine bitimli fiil kullanmak ve böylece bağımlı cümleyi bağımlılıktan çıkarmak, kısa cümleleri tercih etme eğiliminin sonucudur. Türkçede isimfiil ekleri, sonuna geldikleri cümleleri bağlamayı sağladığından ortaya çıkan cümleler karmaşık ve uzun olabilir. İsimfiillerle kurulan cümleler uzun olduğu için öğrencilere karmaşık gelmekte ve öğrenciler daha kısa ifadeleri tercih etmektedirler.

NOT: Öğrenciler bazı cümlelerde sadece fiilin kökünü yazmışlardır. *Gülümse daha iyi, yarın ben ve arkadaşım yüz gideceğiz, çalışmak bitir çok zaman ister, bekleyebilirsiniz bekle odasında, dünyada en güzel şey beraber sev, bence çok çalış lazım* cümlelerinde olduğu gibi. Bunun sebebi iki şekilde açıklanabilir; birincisi, öğrencinin hala isimfiil eklerini öğrenememiş olmasıdır. İkincisi ise yanlış bir ek tercih etmemek için isimfiil ekinin yerini boş bırakmış olması olabilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Diğer diller arasında olduğu gibi Türkçe ve Arapçada da dil bilgisi açısından birçok farklılık bulunmaktadır. Türkçenin diğer dillere göre en büyük farklılıklarından biri sözcüklere gelen 'ek'lerdir. Bu ekler, sözcüklerin özne-yüklem, nesne-yüklem ve cümledeki tamlama grubunun ilişkisini belirlemektedir. Dolayısıyla bir sözcüğe gelen bir ek başka bir sözcüğe gelmeyebilir, geldiğinde özne-yüklem ya da nesne-yüklem ilişkisinde bozulmanın ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir. Türkçenin bu özellikleri bağlamında düşünüldüğünde Türkçe öğrenen Arap öğrencilere bu özelliklerin kavratılması gerekmektedir. Bu özelliklerin kavratılması için sözcüklere gelen 'ek'ler konusu ayrı ayrı işlenmeye çalışılmalı ve gerekli durumlarda öğrencilere birçok uygulama ve etkinlik yaptırılmalıdır. Bunun yanı sıra bazı sözcüklere gelen eklerde fiilin belirleyici olduğu açıklanmalıdır. Örneğin, *Uyumak seviyor musun?* Cümlesinde özne ve yüklem uyuşmamaktadır. Uyuşmama nedeni Arap öğrencilerin sözcükleri Arap dil yapısına göre çevirmeleri ve Türkçe yapılarını bilmemeleridir. Türkçenin dil bilgisi yapısı ile ilgili burada bilinmesi gereken özellik, "Uyumak seviyor musun?" cümlesinin yapısının yanlış olduğudur. Ancak "Uyumak ister misin? gibi özne fiili değiştirildiğinde cümledeki dil bilgisi sorunun giderildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu yapıları cümle dışında sadece eklere bağlamak doğru bir değerlendirme sayılmaz. Yapılması gereken durum, Türkçe dil bilgisi yapısını belirleyen hem sözcüğün kendisi hem de cümle içindeki özne-yüklem, nesne-yüklem ve cümlelerin temel yapısını oluşturan tamlamaların doğru bir şekilde kavratılmasıdır. Tamlamadan söz edilen kasıt belirtili isim tamlaması, zincirleme isim tamlaması gibi sınırlayıcı bir sınıflandırma değil, aynı zamanda cümleleri birleştiren, sözcükleri ve cümleleri açıklayan cümleciklerin de bu sınıflandırma içerisinde değerlendirilmesi gerekmekte ve Türkçe dil bilgisi öğretiminde bunlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Dil öğretiminde uyulması gereken ilkelerden biri de, dil öğretiminin bazı belli başlı yöntemler ve stratejiler doğrultusunda yapılmasıdır. Günümüz dünyasında en çok

konusulan dillerden biri İngilizcedir. Dolayısıyla genel anlamda İngilizce dil öğretim stratejilerine bakıldığında her konunun ayrı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu durum dil bilgisi yapısından anlama kadar birçok yapıda açık bir şekilde görülmektedir. Dolayısıyla her ne kadar diller dil bilgisi yapıları bakımından birbirinden ayrılrsa da anlam olarak aynı durumu belirtmektedir. Dillerin anlam olarak aynı durumu ifade etmeleri ve yapı olarak farklılık göstermeleri dil bilgisi öğretiminde genel çerçeve olarak iki durumla ifade edilmektedir. Bunlardan biri evrensel dil bilgisi diğeri ise özel dil bilgisidir. Dil bilgisi öğretiminde bu her iki durumun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Türkçe dil bilgisi öğretiminde dikkat edilmesi gereken başka bir unsur cümle içinde kişi zamirleri özne ise nesne ya da fiile gelecek ek o zamire göre çekimlenmektedir. Araplara Türkçe öğretiminde bu durum da göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkçede ek ve anlam yoğunluğu üzerine kurulu bir dildir. Bazı durumlarda bir 'ek' ile sağlanan anlam bazı sözcüklerle de sağlanabilmektedir. Örneğin: *Hocamızın gelmeyişi bizi üzdü.* Bu cümle şu şekilde de yazılabilir: *Hocamızın gelmemesi bizi üzdü* ya da *Hocamız gelmedi bundan dolayı üzgünüz.* Bu örneklerden de anlaşılıyor ki Türkçeyi belli kalıplar içerisinde öğrenmekten ziyade Türkçenin dil bilgisini anlam ile ilişkilendirerek anlatmak hem Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretimini kolaylaştıracak hem de Türkçeyi öğrenen başka öğrencilerin Türkçe dil bilgisini öğrenmelerini kolaylaştıracaktır.

4.1. Sonuç ve Öneri Bölümünde Düzeltmesi Gereken Cümle Örnekleri

İsimfiiller bir başlık altında bir defada işlenmemelidir. Türkçenin söz diziminde farklı görevlerde kullanıldığı için birçok gramer konusu içerisinde tekrarlanmalıdır.

İsimfiillerle ilgili daha iyi etkinlikler hazırlanmalıdır. Kimi kalıp cümlelerdeki isimfiiller kolaylıkla kullanılabilir hale gelene kadar etkinlik yapılmalıdır. Örneğin; en sık kullanılan bir fiilin durum ekleri ve isim fiil şekilleri sözlük haline getirilebilir. Fiil cümlelerini isimfiil yaparak birleştiren bilgisayar uygulamaları yapılabilir. Kitap sonlarında her seviyede kullanılan fiillerin isimfiil kullanım tabloları yer alabilir. İsimfiil oyun kartları oluşturulabilir.

Dinleme anlama etkinliklerinde isimfiillerin ana etkinlik olduğu sesli ve görüntülü materyal kullanılmalıdır.

Seviyelere göre ayarlanmış okuma parçalarında isimfiiller daha sık işlenmelidir.

İsimfiil kullanarak yazılacak hikayeler ve boşluk doldurma etkinlikleri standart hale getirilmelidir.

Arapça gramerin Türkçe isimfiillerin öğrenime kimi olumsuz etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Araplara Türkçe ğretirken Arapçanın benzer yapılarından haberdar olunması, Arap ğrencilerin konuyu anlamasını kolaylaştıracaktır. Arapçada isimleşmiş ve yapılan fiil cümlelerinde kimi edatlardan yardım alınmaktadır. Fiillerin sıralaması da Türkçeden farklıdır. Arapçada ekimli fiil önce gelirken Türkçede yüklemin sonda olmasından dolayı çekimli fiil sonra gelmektedir. Bu nedenle Arap ğrenciler iki fiilden hangisini çekmeleri gerektiği konusunda tereddüt yaşamaktadırlar.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. (1997). *Arap Dili Dilbilgisi*. Konya: Tekin Kitabevi Yayınları.
- Al-Haşimî, A. (1935). *El kavaidi-l Esasiyye li el Lugatil- Arabiyye*. Birut: Darul-Kutup El İlmîyya.
- Atabay, N., Özel, S. ve Kutluk, İ. (2003). *Sözcük Türleri*. İstanbul: Papatya yayıncılık.
- Banguoğlu, T. (1995). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Bayraktar, N. (2004). *Türkçede Fiilimsiler*. Ankara: Türk Dili Kurumu.
- Demir, N., Yılmaz, E. (2012). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Efendi, A. M. (2004). *Henüz On Yedi Yaşında*. İstanbul: BORDO SİYAH KLASİK.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Ersan, k. (1993, ekim 22-23). Türk Gramerinin Sorunları Bildirirler. *Türkçede İsim Fiiller*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu .
- İnan, R., Öztürk, M. (2015). Değişkenler Açısından Araplara Türkçe Öğretimi (Ürdün- Mısır) Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s. 377-392.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara.
- Karahan, L. (2014). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Keskin, R. (2004). *Türkçe Dil Bilgisi ve Kompozisyon Bilgileri*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

Özavşar, R. (2015-2016). *Okutman Genel Bilgi Raporu*. Amman: Milli Eğitim Bakanlığı.

Şuaibî, A. A. (1990). *El Kevakib El Duriyye Alâ Mutememet El Ajrumiyya*. Birut: Muesset El Kutub El Sakafiyyeh.

Suçin, M. H. (2014). *Haber Çevirisi*. İstanbul: Opus Yayınları.

Tömer, G. Ü. (2006). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi*. Ankara: Uyum Ajans.

Yılmaz, Ö. D. (2009). *Türkiye Türkçesinde Eylemsi*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

EK

Sınıf	Arapçada cümle	Türkçede cümle
İkinci Sınıf	النوم مبكراً شيء جيد	Erken uyumak iyi bir şey.
	قدومي أسعدَ عائلتي	Benim gelişim/ gelmem ailemi mutlu etti.
	وقفته جميلة	Duruşu güzel.
	أن تبسّم أفضل	Tebessüm etmek daha iyi.
	ذهابنا إلى تركيا كان مفيداً	Türkiye'ye gitmemiz/gidişimiz faydalıydı
	إقلاع الطائرة الساعة الواحدة	Uçağın kalkışı saat birde.
	برأيي يجب عليه أن يدرس أكثر	Bence daha çok ders çalışması gerek.
	السباحة هنا خطيرة جداً	Burada yüzmek çok tehlikeli.
	استخدامكم هذه الأدوية مهم جداً	Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.
	غداً لا أفكر في الذهاب إلى المدرسة	Yarın okula gitmeyi düşünmüyorum.
	هل تحب النوم؟	Uyumayı seviyor musun?
	أخاف من الذهاب لوحدي إلى الطبيب	Doktora tek başıma gitmekten korkuyorum.
	غداً سأذهب أنا و صديقتي للسباحة	Yarın arkadaşım ile yüzmeye gideceğiz.
	ضحكتك تلفت نظر الجميع	Onun gülüşü herkesin dikkatini çekiyor.
	اقرأ كتاب من أجل أن تتعلم كلمات جديدة	Yeni kelimeler öğrenmek için kitap okuyun.
	ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekmiyor.
	يجب علينا أن نقرأ كتب كثيرة	Çok kitap okumamız lazım.
	هل سماعي للموسيقى هنا يزعجك؟	Burada müzik dinlemem sizi rahatsız ediyor mu?

	أراد المعلم أن نكتب جُمل طويلة	Öğretmen uzun cümleler yazmamızı istedi.
	على الرغم أنني لا أدخن إلا أنني أحب رائحة الدخان	Sigara içmememe rağmen sigaranın kokusunu seviyorum.
	انتهاؤهم من هذا العمل يستغرق الكثير	Bu işi bitirmeleri çok uzun sürer.
Üçüncü Sınıf	ملئت من قولها الكذب دائماً	Onun her zaman yalan söylemesinden sıkıldım.
	يقول دكتورني بأن أشرب هذا الدواء	Doktorum bu ilacı içmemi söylüyor.
	قالت المعلمة أن نغلق هواتفنا في الدرس	Öğretmen derste telefonlarımızı kapatmamızı söyledi.
	قلت له أن لا يتأخر مرة أخرى	Tekrar geç kalmamasını söyledim.
	تدرس عاثة جيداً لكي تذهب إلى تركيا	Ayşe Türkiye'ye gitmek için çok ders çalışıyor.
	شربت قهوة كي لا تنام مبكراً	Erken uyumamak için kahve içti.
	بإمكانكم الانتظار في غرفة الانتظار	Bekleme salonunda bekleyebilirsiniz.
	كررت الجملة مرتين من أجل أن يفهم	Onun anlaması için cümleyi iki defa tekrarladım.
	أصدرت ضربيته صوت مرتفع جداً	Onun vuruşu çok ses çıkardı.
	ليس من الضرورة غداً أن أستيقظ مبكراً	Yarın erken kalkmam gerekmiyor.
	غداً يوجد لديها اجتماع، عليها أن تتحضر جيداً	Yarın toplantısı var, iyi hazırlanması gerek.
	ذهب أبي لإحضار أخي من المدرسة	Babam kardeşimi okuldan almaya/almak için gitti.
	تم تحضير هذا الكتاب بهدف تعليم اللغة التركية	Bu kitap Türkçeyi öğretmek amacıyla/için hazırlandı.

	ماذا يوجد فعاليات هنا غير قراءة الكتب؟	Burada kitap okumaktan başka ne faaliyet var?
	أجمل شيء في العالم أن نحب بعضنا بعضا	Dünyada en güzel şey, birbirimizi sevmektir.
	أخاف من مشاهدته التلفاز كثيراً	Çok televizyon izlemesinden korkuyorum.
	فليتدربوا كثيراً من أجل أن يتحدثوا بشكل جيد	İyi konuşabilmeleri için çok pratik yapsınlar.
	بدلاً من الذهاب إلى السينما سأقرأ كتاب	Sinemaya gitmek yerine kitap okuyacağım.
	يجب قراءة هذه الكتب	Bu kitapları okumak lazım.
	هذا أحد أساليب التعليم	Bu, öğretme yollarından biridir.
Dördüncü Sınıf	فرحت خالتي لقدمي كثيراً	Teyzem gelmeme/gelişime çok sevindi.
	على الرغم من أنني لم أتناول الطعام منذ الصباح إلا أنني لست جائعة الآن	Sabahtan beri hiçbir şey yemememe rağmen şimdi aç değilim.
	أحمد على وشك الذهاب الآن	Ahmet şimdi gitmek üzere.
	يجب إلقاء نظرة على هذه الكتب	Bu kitaplara göz atmak lazım.
	بدلاً من أن يدرس شاهد التلفاز	Ders çalışmak yerine televizyon izledi.
	لن أنسى وجوده بجانبني	Yanımda olmasını/oluşunu unutmayacağım.
	بضحكة واحدة يغير كل شيء	Bir gülüş ile her şeyi değiştiriyor.
	أحزننا عدم قدوم معلمنا	Hocamızın gelmeyişi/gelmemesi bizi üzdü.
	كان الطفل يشاهد مرور القطار من هنا	Çocuk buradan trenin geçişini seyrediyordu.
	هل يمكن الذهاب من هنا؟	Buradan gitmek mümkün mü?
	قدمتُ إلى المنحة بهدف العيش في تركيا	Türkiye'de yaşamak için bursa başvurdum.
	قراءته للقران أثرت على الجميع	Kur'an okuyuşu herkesi etkiledi.

	سنقرأ في درس القراءة هذا الفصل روايتين	Bu dönem okuma dersinde üç roman okuyacağız.
	كان أبي ضد ذهابي إلى ألمانيا	Babam Almanya'ya gitmeme/gidişime karşıydı.
	عدم تذكر يوم ميلادي شيء سيء جداً	Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.
	تشتكي عائشة من عدم قدرتها على فهم الدرس	Ayşe dersi anlayamamaktan şikayet ediyor.
	بضربة واحدة انتهى كل شيء	Bir vuruşla her şey bitti.
	كان الطفل ينتظر مرور القطار من هنا	Çocuk buradan trenin geçmesini bekliyordu.
	أحب أن لا أتبسم بلا سبب	Sebep olmadan gülümsememeyi seviyorum.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Sawsan ABU HANNOUD
Doğum Yeri ve Tarihi : Ürdün-Amman/ 21.06.1992

Eğitim Durumu

Ürdün Üniversitesi Türkçe ve İngilizce Bölümü (Lisans-2014 mezunu)
Hacettepe Üniversitesi - Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bölümü (Yüksek Lisans-2016 mezunu)
Kırıkkale Üniversitesi - Türk Dili ve Edebiyatı (Yüksek Lisans-Ders dönemi)

Bildiği Yabancı Diller : Türkçe/ İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar :
Suudi Havayolları - Müşteri Hizmetleri Servisi (Türkçe)
Taif Tv – Evrak, Broşür, Video Tercümesi
Türkiye Post web sitesi – Tercümanlık
Yunus Emre Enstitüsü (Ürdün’de) – Türkçe Öğretmenliği
Modern Language Center – Türkçe Öğretmenliği (Arap Öğrencilere)
Liva Akademi Yabancı Dil Merkezi – Arapça Öğretmenliği (Türk Öğrencilere)

İletişim

E-Posta Adresi : Sawsan_abuhanod@hotmail.com

Tarih : 21.06.2016